

rijksuniversiteit
groningen

Voor geen geld!

Kwantitatief onderzoek naar het gebruik van sociale voorzieningen in Ten Boer.

Masterscriptie Sociologie: Politiek, Maatschappij en Beleid

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Rijksuniversiteit Groningen

Student: Rutger Schuiling

Datum: 10-08-2024

Begeleider: Christian Steglich

Referent: Marijtje van Duijn

Abstract

Het gebruik van sociale voorzieningen in Nederland staat onder druk. Uit steeds meer onderzoek blijkt dat mensen, ondanks dat zij daar recht op hebben, geen gebruik maken van sociale voorzieningen. Dit niet-gebruik van sociale voorzieningen ondermijnt de verzorgingsstaat, vergroot sociale ongelijkheid en verhoogt armoede. Deze scriptie onderzoekt de beweegredenen die schuilgaan achter het gebruik van sociale voorzieningen in de voormalig gemeente Ten Boer. De data van het onderzoek is verzameld door vragenlijsten te verspreiden bij sociale huurwoningen in de regio. De resultaten laten zien dat informatie vanuit de overheid en de gemeente en privacyoverwegingen van mensen, een grote invloed hebben op het gebruik van sociale voorzieningen. Vooral mensen die moeite hebben met rondkomen, blijken door meer informatie van de overheid of de gemeente, meer gebruik te maken van sociale voorzieningen. Toekomstig onderzoek zou kunnen verkennen welke specifieke privacyoverwegingen mensen tegenhouden en welke vormen van informatievoorzieningen effectief zijn in het stimuleren van het gebruik van sociale voorzieningen.

Inhoudsopgave

Abstract	2
1. Inleiding	4
1.1 Niet-gebruik in Nederland	5
1.2 Objectieve en subjectieve armoede	7
1.3 Kwantitatieve casestudy: Ten Boer	8
2. Theoretisch kader	10
3. Methoden	15
3.1 Dataverzameling	15
3.2 Operationalisaties.....	16
3.2.1 Geslacht	16
3.2.2 Leeftijd.....	16
3.2.3 Opleiding	16
3.2.4 Personen per huishouden.....	16
3.2.5 Personen bijdragen inkomen huishouden	17
3.2.6 Werksituatie.....	17
3.2.7 Bruto-inkomen per huishouden per maand	17
3.2.8 Kennen van, in aanmerking komen voor en gebruik maken van sociale voorzieningen	17
3.2.9 Subjectieve armoede	19
3.2.10 Attitude, subjectieve norm en bekwaamheid.....	19
3.3 Missende waarden.....	21
3.4 Dummy-variabelen.....	22
3.5 Analyseplan.....	22
4. Resultaten	24
4.1 Descriptieve statistieken	24
4.2 Bivariate statistieken.....	28
4.3 Regressieanalyse.....	31
4.4 Modelinspectie.....	37
5. Conclusie en discussie	38
5.1 Onderzoeksvraag en hypothesen	38
5.2 Discussie.....	41
5.2.1 Bevindingen	41
5.2.2 Reflectie onderzoek	42
5.2.3 Vervolgonderzoek	43
6. Bibliografie	45
7. Bijlagen	50
I. Fysieke vragenlijst en informatie.....	50
II. Online vragenlijst en informatie.....	56
III. Missende waarden, operationalisaties en descriptieve statistieken	58

1. Inleiding

Steeds meer mensen in Nederland hebben moeite om de eindjes aan elkaar te knopen. Alhoewel overheidsmaatregelen, zoals bijvoorbeeld de energietoeslag, voor een tijdelijke verlaging van de armoede zorgen, zijn er zorgwekkende ontwikkelingen gaande. Zo groeit de kloof tussen mensen die erop vooruitgaan en mensen die achterblijven, balanceren steeds meer mensen rond de armoedegrens en heeft een groot percentage huishoudens (37%) moeite met rondkomen (Eg, 2024; CBS, 2023; Vermeer, 2022). Ondanks maatregelen om armoede te verminderen, leven nog steeds bijna één miljoen mensen in Nederland in armoede (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2023). Het doel van de Rijksoverheid om armoede in 2030 te halveren ten opzichte van 2015 lijkt daarmee ver weg. Dit onderstreept de noodzaak van onderzoek naar armoedebeleid.

In Nederland richt armoedebeleid zich voornamelijk op het verstrekken van toeslagen, voorzieningen en regelingen voor mensen met een laag inkomen. Toch is het niet vanzelfsprekend dat iedereen die voor een voorziening in aanmerking komt deze ook daadwerkelijk ontvangt. Het verschijnsel dat burgers wel recht hebben op sociale voorzieningen en geen beroep doen op deze voorzieningen wordt *niet-gebruik van sociale voorzieningen* genoemd (Van Oorschot, 1991).

Niet-gebruik van sociale voorzieningen is niet recentelijk ontstaan. Zo kwam in Nederland al in de jaren zeventig naar voren dat de huursubsidie en de algemene bijstand niet door alle rechthebbenden werden aangevraagd (Van Oorschot, 1996). Toentertijd kon het niet-gebruik vooral worden verklaard doordat de sociale regelingen nieuw waren ingevoerd. Rechthebbenden wisten niet dat zij het recht hadden op een voorziening of wisten überhaupt niet van de bestaande regeling. Ook tegenwoordig zijn beperkte bekendheid van sociale voorzieningen en het feit dat mensen niet weten of ze in aanmerking komen belangrijke redenen van niet-gebruik (Ministerie van Algemene Zaken, 2024).

Zelfs wanneer rechthebbenden voorzieningen kennen en weten dat ze in aanmerking komen, leidt dat niet altijd tot het daadwerkelijk gebruiken van deze voorzieningen. Verschillende beweegredenen van mensen liggen ten grondslag aan het niet gebruiken van sociale voorzieningen. Een voorbeeld van een beweegreden kan door het toeslagenschandaal worden weergegeven. Het toeslagenschandaal heeft namelijk geleid tot minder vertrouwen, of zelfs wantrouwen, in de overheid. Door bureaucratische fouten moesten gedupeerde ouders onterecht hoge geldbedragen terugbetalen, waardoor zij in ernstige financiële problemen terecht kwamen. Dit heeft bij de betrokkenen van het schandaal geleid tot een vertrouwensbreuk met de overheid. Bovendien heeft de impact van het schandaal gezorgd voor een schokeffect op de hele samenleving. Het schandaal laat namelijk zien dat de overheid fouten kan maken, die grote gevolgen kunnen hebben voor

burgers. Dit heeft geleid tot terughoudendheid in het afhankelijk willen zijn van de overheid. Burgers mijden het gebruik van voorzieningen door minder vertrouwen in de overheid en de angst om achteraf geldbedragen terug te moeten betalen (Bajja, 2023; Simonse et al, 2022).

Weinig vertrouwen in instanties, wantrouwen tegenover de overheid, en de angst dat voorzieningen terugbetaald moeten worden, zijn slechts enkele beweegredenen die verklaren waarom rechthebbenden geen beroep doen op sociale voorzieningen. Het ware probleem van niet-gebruik is gecompliceerder dan het in eerste instantie lijkt. Hierbij is het essentieel om te begrijpen waarom niet-gebruik een maatschappelijk probleem vormt.

Ten eerste is niet-gebruik van sociale voorzieningen voor rechthebbenden onwenselijk, omdat het hun welzijn en financiële situatie verslechtert. Een verminderd welzijn of financiële moeilijkheden zijn nauw verbonden met stress en problemen met de mentale of fysieke gezondheid (Simonse et al, 2022). Op macroniveau is niet-gebruik eveneens onwenselijk. De overheid draagt in Nederland de verantwoordelijkheid voor sociale zekerheid aan mensen met een lager inkomen. Niet-gebruik ondermijnt de legitimiteit van de verzorgingsstaat, omdat sociale zekerheid slechts gedeeltelijk wordt gerealiseerd. Bovendien vergroot niet-gebruik de sociale ongelijkheid in Nederland, omdat financiële beperkingen mensen ervan weerhouden volledig aan de maatschappij deel te nemen.

1.1 Niet-gebruik in Nederland

Bestaand onderzoek naar het gebruik van sociale voorzieningen richt zich voornamelijk op het vaststellen van percentages van niet-gebruik en het blootleggen van mogelijke oorzaken. Recent onderzoek van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar niet-gebruik van bijstandsuitkeringen, bracht bijvoorbeeld aan het licht dat 35 procent van de huishoudens, die recht hebben op een bijstandsuitkering, geen beroep doet op de uitkering (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2022). Verder kwam uit het onderzoek naar voren dat niet-gebruik van de bijstandsuitkering vaker voorkomt onder jongeren en onder huishoudens met een Europese migratieachtergrond. De oorzaken hiervan zijn dat jongeren vaak niet op de hoogte zijn van het recht op bijstand en dat Europese migranten niet genoeg hulp en informatie hebben over het doen van een bijstandsaanvraag (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2022).

Ook van andere sociale uitkeringen en toeslagen in Nederland is bekend dat de percentages niet-gebruik groot zijn. Een van de grootste percentages van niet-gebruik ligt bij de Wajong-uitkering: 68 procent (Bajja, 2023). Verder hebben de huurtoeslag (9%), zorgtoeslag (10%) en het kindgebonden budget (12%) in mindere mate percentages van niet-gebruik (Sociaal Bestek, 2022). In tegenstelling tot de bijstandsuitkering zien we bij deze toeslagen dat jongeren vaker toeslagen aanvragen dan ouderen (Centraal Planbureau, 2019).

Volgens wetenschappelijk onderzoek zijn er verschillende oorzaken voor het niet-gebruik van sociale voorzieningen. Een veelvoorkomende oorzaak, zoals geïllustreerd door het toeslagenschandaal, is de angst om toeslagen terug te moeten betalen. Deze angst ontstaat vaak door eerdere negatieve ervaringen met sociale voorzieningen, waarbij mensen geld moesten terugbetalen of zelfs boetes kregen. Dergelijke ervaringen leiden tot terughoudendheid bij het opnieuw aanvragen van overheidsvoorzieningen (Simonse et al, 2022). Negatieve ervaringen of een negatieve houding ten opzichte van de overheid in het algemeen, leiden ook vaker tot een afname van het vertrouwen in de overheid. Wanneer mensen een laag vertrouwen of zelfs een wantrouwen in de overheid hebben, maken zij minder gebruik van sociale voorzieningen (Simonse et al, 2022).

Een andere oorzaak van niet-gebruik betreft informatie. Informatie beïnvloedt op meerdere vlakken het gebruik van sociale voorzieningen. Allereerst moeten mensen informatie bezitten over de beschikbare sociale voorzieningen. Mensen moeten weten welke sociale voorzieningen op landelijk en gemeentelijk niveau beschikbaar zijn, anders zullen zij deze voorzieningen niet kunnen gebruiken. Een stap verder is informatie belangrijk in het weten of men in aanmerking komt voor sociale voorzieningen. De mensen die recht hebben op een sociale voorziening, moeten weten dat zij in aanmerking komen, anders zullen zij geen gebruik maken van de voorziening. De overheid, en door decentralisatie ook gemeenten, hebben een belangrijke rol in het verstrekken van informatie over sociale voorzieningen aan burgers. Een gebrek aan informatie en kennis over sociale voorzieningen leidt tot minder gebruik van sociale voorzieningen (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2022).

Daarnaast beïnvloedt informatie het gebruik van voorzieningen, omdat mensen veel informatie over zichzelf moeten geven bij het aanvragen van sociale voorzieningen. Het geven van persoonlijke informatie, zoals gegevens over inkomen, huishouden, woning en vermogen, zorgt voor een drempel in het aanvragen van sociale voorzieningen. Ten eerste vormt dit een drempel op het gebied van privacy. Het geven van persoonlijke informatie gaat ten koste van privacy, waardoor mensen afzien van sociale voorzieningen (Wilke, 2021).

Ten tweede vergt het aanvragen van sociale voorzieningen veel documentatie. Naast het aanvragen moeten mensen ook wijzigingen in gegevens doorgeven, omdat wijzigingen mogelijk invloed hebben op het bedrag van de toeslag. Het gebruiken van sociale voorzieningen is meer werk dan enkel een aanvraag doen. Een moeilijke aanvraagprocedure zorgt er bovendien voor dat veel rechthebbenden niet zelfstandig een aanvraag kunnen doen (Sociaal Bestek, 2022; Bargain et al, 2012). Bijvoorbeeld mensen zonder internet of mensen met beperkte digitale vaardigheden, worden zonder hulp van externen uitgesloten van sociale voorzieningen. De complexiteit van sociale voorzieningen zorgt zodoende voor een afname in het gebruik van sociale voorzieningen (Bennett, 2024).

Verder heeft de sociale omgeving van mensen een invloed op het gebruiken van sociale voorzieningen. Dit komt omdat er negatieve opvattingen en vooroordelen, oftewel stigma's, heersen over mensen met een laag inkomen, uitkering of sociale voorziening (Wilke, 2021). Stigmatisering komt vaak voor bij mensen in armoede en kan mensen ervan weerhouden om sociale voorzieningen te gebruiken.

We onderscheiden twee vormen van stigmatisering. Externe stigmatisering treedt op wanneer mensen negativiteit en vooroordelen rechtstreeks ervaren vanuit hun sociale omgeving (Mickelson & Williams, 2008; Wilke, 2021). Het gaat dus over de manier waarop een persoon door anderen wordt behandeld. Daarnaast bestaat er ook interne stigmatisering, waarbij huishoudens zich minderwaardig, slecht of machteloos voelen, doordat ze zichzelf als arm of afhankelijk beschouwen. Interne stigmatisering ontstaat wanneer vooroordelen of negatieve attitudes het zelfbeeld van mensen bereiken en beïnvloeden (Mickelson & Williams, 2008; Wilke, 2021). Beide vormen van stigmatisering zorgen ervoor dat mensen ervoor kiezen om geen gebruik te maken van sociale voorzieningen (Wilke, 2021).

1.2 Objectieve en subjectieve armoede

Sociale voorzieningen maken deel uit van het armoedebeleid in Nederland. Daarom is het noodzakelijk om armoede duidelijk te definiëren. In Nederland wordt armoede meestal gemeten aan de hand van *objectieve armoede*. Objectieve armoede wordt gemeten door een armoedegrens, die door deskundigen wordt bepaald (Bienkunska & Piasecki, 2022). Deze grens wordt jaarlijks aangepast om rekening te houden met externe omstandigheden, zoals inflatie. Of een huishouden onder deze grens valt, wordt primair bepaald door het inkomen van het huishouden. Maar ook de samenstelling van het huishouden speelt een rol. Een gezin met twee kinderen heeft bijvoorbeeld meer financiële middelen nodig om in de basisbehoeften te voorzien dan een alleenstaande volwassene, waardoor de armoedegrens voor gezinnen hoger ligt dan voor alleenstaanden.

Objectieve armoede is een bruikbaar meetconcept, omdat het armoede terugbrengt naar een eenduidige grens. Hierdoor is het eenvoudig te bepalen of mensen financiële ondersteuning nodig hebben. Toch is er ook kritiek op het meten van objectieve armoede. Zo maken instanties in Nederland gebruik van verschillen armoedegrenzen, hebben steeds meer middeninkomens problemen met rondkomen en wordt er bij objectief meten geen rekening gehouden met het subjectieve gevoel van arm zijn (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2023; Van Wensen, 2023; Bienkunska & Piasecki, 2022).

In dit onderzoek maak ik daarom gebruik van de tegenhanger van objectieve armoede: *subjectieve armoede*. Subjectieve armoede is armoede gemeten aan de hand van ervaringen,

meningen en gevoelens van burgers (Kuivalainen, 2004; Delsen, 2019; Hoff & Van Hulst, 2019). Het meten van subjectieve armoede is belangrijk, omdat het uiteindelijk mensen zelf zijn die rond moeten komen. Zo kan het voorkomen dat huishoudens onder de objectieve armoedegrens vallen, maar zelf geen moeite ervaren om rond te komen. Omgekeerd kunnen huishoudens die objectief gezien niet arm zijn, toch problemen ondervinden om financieel rond te komen. Een veelgenoemd kritiekpunt op subjectieve armoede is dat het gevoel van armoede sterk kan variëren tussen individuen. Juist daarom is subjectieve armoede echter waardevol voor het onderzoeken van beweegredenen gebruik van sociale voorzieningen. Het subjectieve perspectief helpt te verklaren in hoeverre mensen rondkomen en welke invloed dit heeft op het gebruiken van sociale voorzieningen.

1.3 Kwantitatieve casestudy: Ten Boer

Hoewel er al veel bekend is over de omvang van het probleem en de onderliggende oorzaken van niet-gebruik van sociale voorzieningen, blijft niet-gebruik een hardnekkig en groot probleem. Daarom kiest dit onderzoek voor een andere benadering op het probleem. In plaats van een grootschalige aanpak richt dit onderzoek zich op een casestudy in een specifiek, klein gebied. Een casestudy is een studie naar een persoon, groep of gebied, met als doel om een diepgaand inzicht te verkrijgen over een specifiek verschijnsel (Heale & Twycross, 2017).

Dit onderzoek vindt plaats in de voormalige gemeente Ten Boer, die bestaat uit de dorpen Garmerwolde, Lellens, Sint-Annen, Ten Post, Thesinge, Winneweer, Wittewierum, Woltersum en Ten Boer. Voor de rest van het onderzoek zal dit gebied aangeduid worden als 'Ten Boer', zoals de voormalige gemeente ook heette. De keuze voor Ten Boer als case study voor dieper inzicht in het gebruik van sociale voorzieningen, is aan de hand van verschillende factoren te verklaren.

Allereerst is de keuze gevallen op Ten Boer, omdat het gebied bestaat uit kleine dorpen en daarom als plattelandsgebied kan worden gezien. Armoede op het platteland heeft specifieke kenmerken, die verband houden met oorzaken van niet-gebruik. Zo is er op het platteland vaak minder privacy en juist een sterke sociale controle, wat kan leiden tot meer stigmatisering en schaamte rondom het gebruik van sociale voorzieningen. Daarnaast is er op het platteland vaak een gebrek aan informatie over beschikbare armoedehulp en zijn hulpmiddelen doorgaans moeilijker bereikbaar (Mathijssen, 2012; Marissal et al, 2013).

Daarbij werd Ten Boer in 2019 samengevoegd met de stedelijke gemeente Groningen. Sindsdien is armoedebeleid gericht op de nieuwe gemeente Groningen, terwijl Ten Boer aanzienlijk verschilt van Groningen. Ten eerste bestaat de gemeente Groningen uit stedelijk gebied, terwijl Ten Boer bestaat uit kleine dorpen. Ten tweede tonen cijfers aanzienlijke verschillen tussen armoede in de gemeente Groningen en voormalige gemeente Ten Boer. Zo leven er bijvoorbeeld veel minder

minimahuishoudens in Ten Boer dan gemiddeld in de gemeente Groningen. Hierdoor zijn er minder voorzieningen voor sociale hulp in Ten Boer, maar is er ook minder zicht op armoede (Kompas van Groningen, n.d). Om de unieke uitdagingen van Ten Boer te kunnen onderzoeken, richt het onderzoek zich alleen op Ten Boer.

De tweede reden, waarom Ten Boer als casestudy dient, komt voort uit praktische ervaringen. In Ten Boer is de sociaalmaatschappelijke organisatie WIJ Ten Boer beschikbaar om mensen in de regio te ondersteunen met uiteenlopende vragen. WIJ Ten Boer helpt bijvoorbeeld mensen met een laag inkomen, geldproblemen of schulden met het aanvragen van voorzieningen of contact leggen met andere instanties. WIJ Ten Boer heeft een belangrijke rol voor huishoudens met een laag inkomen, omdat WIJ gratis, laagdrempelige hulp kan bieden. WIJ Ten Boer biedt ook een uitkomst voor mensen die moeite hebben met bureaucratische aanvragen of voor mensen met een gebrek aan technologische vaardigheden.

Omdat WIJ Ten Boer veel zicht heeft op de armoedeproblematiek in Ten Boer, is het onderzoek in samenwerking met hen gestart. Voorafgaand aan dit onderzoek heb ik twee focusgroepen bijgewoond, georganiseerd door WIJ Ten Boer, over het thema bestaanszekerheid in Ten Boer. In deze focusgroepen kwamen vertegenwoordigers van kerken, stichtingen en scholen uit de dorpen, samen met inwoners, bijeen om ervaringen over armoede in Ten Boer te delen. Deze bijeenkomsten hebben enkele kenmerken van armoede in Ten Boer aan het licht gebracht. Zo constateert WIJ Ten Boer dat een gebrek aan vertrouwen in instanties ervoor zorgt dat mensen geen hulp zoeken. De vertegenwoordigers van kerken, scholen en stichtingen gaven aan dat zij door privacyregelgeving en schaamte weinig zicht hebben op de armoedesituatie binnen hun gemeenschappen.

Tijdens de focusgroepen werden ook subjectieve ervaringen met armoede en armoedebeleid besproken. Een voorbeeld van een beleidsmaatregel uit de gemeente Groningen die niet effectief lijkt te zijn in Ten Boer, is de 'Stadjerspas'. Deze pas biedt korting op educatie, cultuur, sport en recreatie voor mensen met een laag inkomen. Hoewel mensen met een laag inkomen in Ten Boer ook in aanmerking komen voor deze pas, is er een probleem: er zijn bijna geen voorzieningen in de dorpen zelf. Voor gebruik van de Stadjerspas moeten inwoners naar Groningen reizen, wat leidt tot een laag gebruik van de pas in Ten Boer. Dit voorbeeld illustreert dat Ten Boer op het gebied van armoedebeleid los moet worden gezien van de gemeente Groningen.

Ten Boer is geschikt als casestudy voor dit onderzoek, omdat het gebied kenmerken heeft van plattelandarmoede, die overeenkomen met oorzaken van niet-gebruik. Weinig vertrouwen in instanties, schaamte, stigmatisering en privacy kunnen ervoor zorgen dat mensen geen gebruik maken van sociale voorzieningen. Verder heeft de samenvoeging met de gemeente Groningen ervoor gezorgd dat armoedebeleid minder gericht is op Ten Boer. Onderzoek naar het gebruik van sociale

voorzieningen in Ten Boer kan aantonen welke specifieke kenmerken en uitdagingen er zijn voor Ten Boer.

Deze scriptie onderzoekt het gebruik van sociale voorzieningen in Ten Boer. De volgende hoofdvraag staat centraal: *In hoeverre is er sprake van gebruik van sociale voorzieningen in Ten Boer en welke beweegredenen gaan schuil achter het gebruik van sociale voorzieningen?*

2. Theoretisch kader

Dit onderzoek draagt op drie manieren bij aan het debat over niet-gebruik. Ten eerste door het toepassen van een casestudy, waarmee het gebruik van sociale voorzieningen in een specifieke context verklaard kan worden. Ten tweede door te focussen op de beweegredenen van mensen ten aanzien van sociale voorzieningen, waarbij de sociaalpsychologische theorie van gepland gedrag gebruikt wordt om beweegredenen te onderzoeken. Ten derde onderscheidt het onderzoek zich door de invloed van subjectieve armoede te meten. Verwacht wordt namelijk dat, de mate waarin mensen zich arm voelen, een grote invloed heeft op de overweging om sociale voorzieningen te gebruiken.

Dit onderzoek gebruikt de theorie van gepland gedrag om beweegredenen van mensen ten opzichte van het gebruiken van sociale voorzieningen te onderzoeken. De theorie van gepland gedrag is ontwikkeld door Icek Ajzen en is geschikt om het gedrag van individuen te verklaren (Ajzen, 1991). Ajzen stelt dat de belangrijkste voorwaarde voor het vertonen van bepaald gedrag de intentie is om dat gedrag uit te voeren. Deze intentie wordt volgens hem beïnvloed door drie factoren: de houding van een persoon ten opzichte van het gedrag (attitude), hoe de omgeving denkt over het gedrag (subjectieve norm) en de uitvoerbaarheid en moeilijkheid van het gedrag (bekwaamheid). Hoe sterker deze factoren positief aanwezig zijn, hoe groter de intentie om het gedrag uit te voeren en hoe groter dus de kans dat een individu het gedrag daadwerkelijk uitvoert.

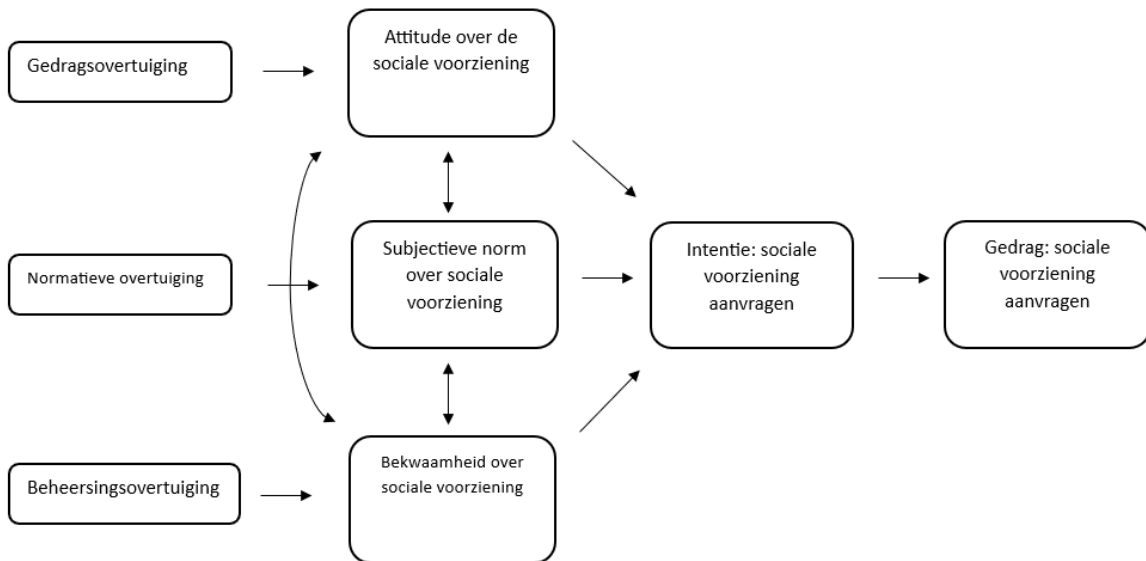
Belangrijk gegeven bij de theorie van gepland gedrag is dat de attitude, de subjectieve norm en de bekwaamheid met elkaar samenhangen (Ajzen, 1991). De intentie om gedrag uit te voeren is het grootste wanneer alle drie de factoren positief zijn, maar de factoren kunnen elkaar compenseren. Een positieve attitude kan bijvoorbeeld compenseren voor de andere factoren en andersom. Het is daarom moeilijk om een verwachting uit te spreken over hoe de factoren in dit onderzoek samenhangen. Om deze reden wordt er in dit onderzoek niet gekeken naar de samenhang van de factoren, maar slechts naar de losstaande verbanden tussen de factoren en het gebruik van sociale voorzieningen. Het analyseren van de afzonderlijke verbanden biedt de mogelijkheid om specifieke beweegredenen van het gebruik van sociale voorzieningen te achterhalen.

De drie factoren attitude, subjectieve norm en bekwaamheid worden gevormd door overtuigingen van mensen. Dit zijn respectievelijk gedragsovertuigingen, normatieve overtuigingen en beheersingsovertuigingen. Gedragsovertuigingen vormen het fundament van de attitude. Voorbeelden van gedragsovertuigingen zijn waarden en emoties. Mensen koppelen deze overtuigingen aan gedrag en dit levert een bepaalde uitkomst op die positief of negatief kan zijn. Bijvoorbeeld: een eerdere negatieve ervaring met bepaald gedrag zorgt voor een negatieve emotie tegenover dat gedrag en daarmee een negatieve attitude die zorgt voor een lagere intentie om het gedrag uit te voeren (Ajzen, 1991).

Normatieve overtuigingen vormen de subjectieve norm. Deze overtuigingen hebben betrekking op de perceptie van wat familie, vrienden en burens vinden van het gedrag in kwestie. Ook dit leidt tot een positieve of negatieve afweging voor een individu (Ajzen, 1991). Wanneer individuen een negatieve perceptie van hun sociale omgeving ervaren, leidt dit tot een negatieve subjectieve norm, wat de kans vermindert dat zij het gedrag uit zullen voeren. Als een individu echter denkt dat zijn sociale omgeving positief oordeelt over het gedrag, is de kans groter dat hij het gedrag daadwerkelijk zal vertonen.

Beheersingsovertuigingen vormen de basis voor de bekwaamheid van de theorie van gepland gedrag. Beheersingsovertuigingen gaan over de aanwezigheid of afwezigheid van de vereiste eigenschappen om gedrag uit kunnen voeren. Zelfvertrouwen is bijvoorbeeld een belangrijke beheersingsovertuiging, die aangeeft of individuen denken dat ze in staat zijn om bepaald gedrag uit te voeren. Beheersingsovertuigingen kunnen gebaseerd zijn op ervaringen uit het verleden, maar worden ook beïnvloed door informatie over het gedrag en andere factoren die de waargenomen moeilijkheid van het gedrag beïnvloeden (Ajzen, 1991). Veel zelfvertrouwen zal bijvoorbeeld leiden tot een positieve bekwaamheid, waardoor de intentie om het gedrag uit te voeren groter wordt.

Figuur 1. De theorie van gepland gedrag in het aanvragen van sociale voorzieningen

Dit onderzoek veronderstelt dat de drie factoren attitude, subjectieve norm en bekwaamheid een invloed hebben op het gebruik van sociale voorzieningen. Ik maak hierbij de keuze om de tussenstap, van de factoren naar de intentie van gedrag, niet te meten. Het is namelijk gecompliceerd om de exacte relatie tussen de intentie van gedrag en daadwerkelijk gedrag te meten. Volgens de theorie van gepland gedrag leidt een grote intentie tot een grote kans om het gedrag uit te voeren. Daarom zal dit onderzoek kijken naar de invloed van de drie factoren op het gebruik van sociale voorzieningen.

Vanwege het feit dat de overtuigingen van mensen zeer uiteenlopend kunnen zijn, zoomt dit onderzoek in op de drie factoren met enkele achterliggende overtuigingen. Deze overtuigingen zijn door stellingen en vragen in de vragenlijst gemeten en gebaseerd op wetenschappelijke oorzaken voor niet-gebruik. De antwoorden van respondenten op de stellingen en vragen brengen een attitude, subjectieve norm en bekwaamheid van mensen over sociale voorzieningen in beeld. Vervolgens kan de invloed van de factoren op het gebruik van sociale voorzieningen worden gemeten.

Ten eerste beïnvloeden gedragsovertuigingen van mensen over sociale voorzieningen de attitude positief of negatief. Positieve gedragsovertuigingen, zoals positieve emoties omtrent sociale voorzieningen, leiden tot een positieve attitude. Mensen met een positieve houding over sociale voorzieningen, zullen eerder gebruik maken van sociale voorzieningen. Ik veronderstel dat een positieve attitude over sociale voorzieningen leidt tot een groter gebruik van sociale voorzieningen.

Normatieve overtuigingen liggen ten grondslag aan de subjectieve norm. Het gaat er hierbij om hoe mensen denken dat er over hen wordt gedacht wanneer zij sociale voorzieningen gebruiken. Wanneer een individu verwacht dat zijn familie, vrienden en buren positief denken over het gebruik sociale voorzieningen zorgt dit voor positieve subjectieve norm. Verondersteld wordt daarom dat een positieve subjectieve norm leidt tot meer gebruik van sociale voorzieningen.

Beheersingsovertuigingen bepalen of mensen zich bekwaam voelen om een sociale voorziening aan te vragen. Het gaat hierbij om de vaardigheden van mensen om een aanvraag te doen en over de moeilijkheidsgraad om sociale voorzieningen aan te vragen (Ajzen, 1991). Wanneer mensen verwachten dat zij zelfstandig een voorziening kunnen aanvragen en dat het aanvraagproces eenvoudig is, ervaren zij een positieve mate van bekwaamheid. Ik veronderstel vervolgens dat een positieve bekwaamheid leidt tot meer gebruik van sociale voorzieningen.

Verder veronderstel ik dat subjectieve armoede en het gebruik van sociale voorzieningen met elkaar samenhangen. Subjectieve armoede is sterk verbonden met problemen zoals stress, schaamte en een lager subjectief welzijn (Cheng et al, 2020; Muhammad, 2021). Een belangrijk coping mechanisme om met deze gevolgen van armoede om te gaan is het zoeken van hulp (Lever et al, 2005). Mensen die aangeven financiële problemen te hebben, zijn zich bewust van hun problemen en durven open te zijn over hun financiële situatie. Daarom wordt verwacht dat subjectief arme mensen makkelijker hulp zoeken en dus meer sociale voorzieningen gebruiken. Ik veronderstel dat een hogere mate van subjectieve armoede leidt tot een groter gebruik van sociale voorzieningen.

Bovendien verwacht ik een modererend effect van subjectieve armoede op de verbanden tussen de drie factoren en het gebruik van sociale voorzieningen. Subjectieve armoede beïnvloedt beweegredenen van mensen en daarmee de factoren die het gebruik van sociale voorzieningen verklaren. Ik veronderstel dat mensen in subjectieve armoede meer informatie over voorzieningen hebben en meer vertrouwen in instanties hebben, door hun hulpzoekende gedrag. Verder verwacht ik dat subjectief arme mensen minder stigmatisering ervaren en minder behoefte aan privacy hebben, omdat zij in de openbaarheid durven treden met hun financiële situatie. Ten slotte verwacht ik dat subjectief arme mensen een positievere bekwaamheid hebben om sociale voorzieningen aan te vragen, omdat zij eerder hulp zoeken van hun sociale omgeving of deskundige hulpverleners. Uit bovenstaande argumentatie komen de volgende hypothesen tot stand:

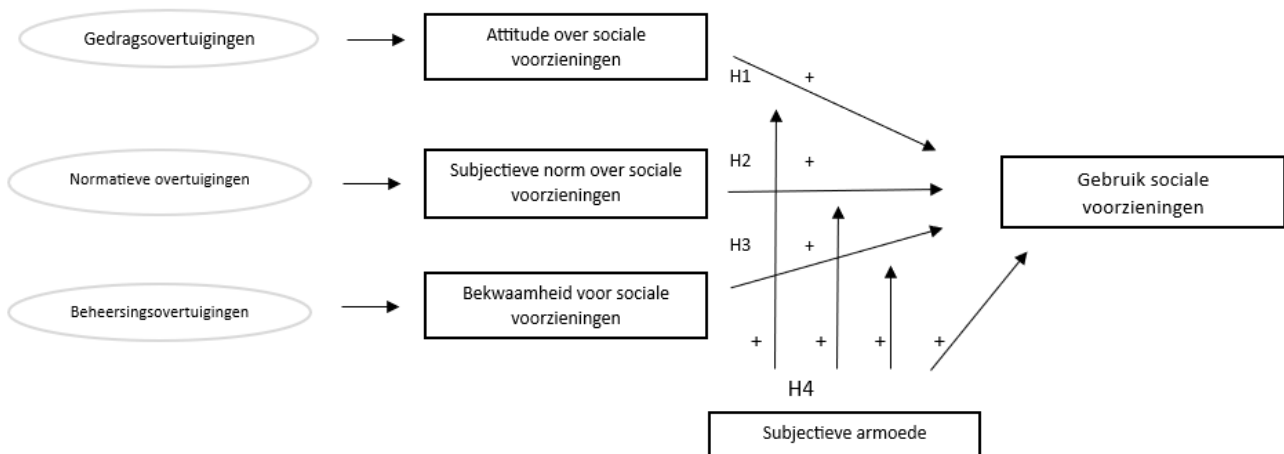
H1: Een positieve attitude over sociale voorzieningen zorgt voor een hogere mate van gebruik van sociale voorzieningen.

H2: Een positieve subjectieve norm over sociale voorzieningen zorgt voor een hogere mate van gebruik van sociale voorzieningen.

H3: Een positieve bekwaamheid over sociale voorzieningen zorgt voor een hogere mate van gebruik van sociale voorzieningen.

H4: Subjectieve armoede heeft een positieve invloed op het gebruik van sociale voorzieningen en versterkt de verbanden tussen de drie factoren en het gebruik van sociale voorzieningen.

Figuur 2. Het conceptuele model van het onderzoek

3. Methoden

3.1 Dataverzameling

De data van het onderzoek is verzameld door het verspreiden van vragenlijsten in Ten Boer. De vragenlijsten zijn verspreid onder sociale huurwoningen in Ten Boer. Sociale huurwoningen zijn geschikt als populatie van het onderzoek, omdat het wonen in sociale huurwoningen voldoet aan inkomensgrenzen. Voor 2024 zijn deze inkomensgrenzen € 47.699 voor een eenpersoonshuishouden en € 52.671 voor een meerpersoonshuishouden (Aedes, 2024). Huishoudens met een hoger bruto jaarinkomen komen niet in aanmerking voor sociale huur. Huishoudens in sociale huurwoningen zijn geschikt voor onderzoek naar niet-gebruik, omdat sociale voorzieningen, net als sociale huur, inkomensafhankelijk zijn. Respondenten van het onderzoek zijn dus voornamelijk mensen, die in aanmerking komen voor sociale voorzieningen.

Via de plaatselijke woningstichting Wierden & Borgen is een adressenlijst opgevraagd voor het onderzoek. Hieruit bleek dat in Ten Boer en de omliggende dorpen 410 huishoudens in sociale huurwoningen wonen. Het gaat om woningen in de dorpen Ten Boer, Ten Post, Thesinge, Woltersum en Garmerwolde. Bij alle 410 huishoudens zijn vragenlijsten in enveloppen door de brievenbus verspreid. Deze vragenlijsten heb ik zelf rondgebracht en waren voorzien van een WIJ-envelop om aan te geven dat het onderzoek in samenwerking met WIJ Ten Boer is.

De enveloppen met vragenlijsten waren voorzien van één A4 met informatie over het onderzoek (zie Bijlage II). Op de achterkant stond een QR-code en link naar de vragenlijst. Dit betekende dat de vragenlijst online ingevuld moest worden. Tijdens het verspreiden van de vragenlijsten waren in meerdere gevallen mensen in of rond het huis aanwezig, wat de mogelijkheid bood om extra uitleg te geven over het onderzoek. Ook gaf dit de gelegenheid om, in plaats van de online variant, een papieren vragenlijst aan te bieden (zie Bijlage I). In zeventien gevallen heb ik een papieren versie van de vragenlijst uitgedeeld. Uiteindelijk zijn zes vragenlijsten op papier ingevuld en ingeleverd.

Van de 410 huishoudens hebben 42 huishoudens een vragenlijst ingevuld. Dit is een totale response van 10,2%. Het aantal responses kan worden opgedeeld in 36 online vragenlijsten en 6 offline vragenlijsten. Ondanks de lage response biedt het onderzoek waardevolle inzichten in het gebruik van sociale voorzieningen en achterliggende beweegredenen. De discussie biedt een verdere reflectie op de dataverzameling en response.

3.2 Operationalisaties

3.2.1 Geslacht

Geslacht is gemeten aan de hand van de volgende vraag: 'Wat is uw geslacht?' Uit deze vraag zijn slechts de antwoorden 'man' en 'vrouw' voortgekomen. 'Man' is gecodeerd als 0 en 'vrouw' is gecodeerd als 1. Er zijn geen missende waarden.

3.2.2 Leeftijd

De leeftijd van respondenten is gemeten aan de hand van de vraag: 'Wat is uw leeftijd?' De antwoorden zijn in vijf ordinale categorieën ingedeeld. De leeftijden 18-30 jaar zijn gecodeerd als 1, 31-43 jaar is gecodeerd als 2, 44-56 jaar is gecodeerd als 3, 57-69 jaar is gecodeerd als 4 en 70+ jaar is gecodeerd als 5. Er zijn geen missende waarden.

3.2.3 Opleiding

Opleidingsniveau is gemeten door de volgende negen antwoordmogelijkheden: vroegschoolse educatie, primair onderwijs, lager middelbaar onderwijs, hoger middelbaar onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs, master, doctoraat of PhD en anders. De antwoordmogelijkheden vroegschoolse educatie, primair onderwijs, master en anders komen niet voor in de antwoorden van respondenten. Deze antwoordmogelijkheden zijn daarom niet meegenomen in de analyses.

Verder hebben slechts twee respondenten gekozen voor hoger middelbaar onderwijs en één respondent voor doctoraat of Phd. Hierom heb ik deze respondenten samengevoegd met andere antwoordmogelijkheden. Lager middelbaar onderwijs en hoger middelbaar onderwijs zijn omgevormd tot *middelbaar onderwijs*. De antwoordoptie doctoraat of Phd is samengevoegd met hoger onderwijs, waarbij de categorie nog steeds hoger onderwijs heet. Het resultaat van deze mutaties is dat er drie antwoordmogelijkheden zijn waar alle respondenten onder vallen: 1 = middelbaar onderwijs, 2 = middelbaar beroepsonderwijs en 3 = hoger onderwijs. Er zijn geen missende waarden.

3.2.4 Personen per huishouden

Het aantal personen per huishouden is gemeten door de vraag: 'Uit hoeveel personen bestaat uw huishouden?' De antwoorden zijn verdeeld in drie categorieën: één persoon = 1, twee personen = 2 en drie of meer personen = 3. Er zijn twee missende waarden.

3.2.5 Personen bijdragen inkomen huishouden

Het aantal personen dat bijdraagt aan het inkomen van het huishouden is gemeten aan de hand van de volgende vraag: 'Hoeveel personen dragen bij aan het inkomen van uw huishouden?' De antwoorden zijn in drie categorieën verdeeld: één persoon = 1, twee personen = 2 en drie of meer personen = 3. Er zijn twee missende waarden.

3.2.6 Werksituatie

De werksituatie van respondenten is gemeten door de volgende vraag: 'Welke werktoestand is op u van toepassing?' Deze vraag bood de volgende antwoordmogelijkheden: Niet beschikbaar voor werk = 1, werkloos of werkzoekend = 2, student = 3, werk in loondienst = 4, werk als zelfstandige = 5, gepensioneerd = 6, anders, namelijk: = 7. Er zijn geen missende waarden.

3.2.7 Bruto-inkomen per huishouden per maand

Het bruto-inkomen per huishouden per maand is gemeten aan de hand van de vraag: 'Hoeveel bruto-inkomen heeft uw huishouden in totaal per maand?' De antwoordmogelijkheden waren: minder dan 1500 euro per maand = 1, tussen 1500 – 2250 euro per maand = 2, tussen 2250 – 3000 euro per maand = 3, tussen 3000 – 3750 euro per maand = 4, tussen 3750 – 4500 euro per maand = 5, meer dan 4500 euro per maand = 6 en dit deel ik liever niet = 7. Er zijn vijf missende waarden.

3.2.8 Kennen van, in aanmerking komen voor en gebruik maken van sociale voorzieningen

Het kennen van voorzieningen, in aanmerking komen voor voorzieningen en gebruik maken van voorzieningen zijn gemeten aan de hand van tabellen (zie Bijlage I). Er is een selectie gemaakt van de meest voorkomende voorzieningen in de gemeente Groningen, waarbij zowel voorzieningen vanuit de gemeente als de overheid worden gemeten. Dit onderzoek richt zich op de volgende voorzieningen: de bijstandsuitkering, de bijzondere bijstand, de witgoedregeling, de individuele inkomenstoeslag, de kwijtschelding van gemeentebelastingen, de kinderopvangtoeslag, de huurtoeslag, de zorgtoeslag en het kindgebonden budget.

Het kennen van voorzieningen wordt gemeten door de vraag: 'Kent u de volgende voorzieningen?' Deze vraag meet bekendheid van voorzieningen onder de mensen in Ten Boer. Een gebrek aan bekendheid van voorzieningen is een eerste aanwijzing voor niet-gebruik. Immers, wanneer rechthebbenden de voorziening niet kennen, kunnen zij er onmogelijk gebruik van maken. Respondenten konden bij elke voorziening kiezen tussen de antwoorden 'ik ken deze voorziening' en

'ik ken deze voorziening niet.' De antwoordmogelijkheden zijn gecodeerd als 'ik ken deze voorziening' = 1 en 'ik ken deze voorziening niet' = 0.

Of mensen weten of ze in aanmerking komen voor sociale voorzieningen is gemeten door de vraag: 'Komt u in aanmerking voor de volgende voorzieningen?' De antwoordmogelijkheden waren 'ik kom ervoor in aanmerking', 'ik kom er niet voor in aanmerking' en 'ik weet het niet.' De antwoordmogelijkheden zijn gecodeerd als 'ik kom ervoor in aanmerking' = 1, 'ik kom er niet voor in aanmerking' = 0 en 'ik weet het niet' = 0,5. 'Ik weet het niet' is gecodeerd als 0,5, omdat het niet met zekerheid te zeggen is of respondenten wel of niet in aanmerking komen voor een voorziening.

Het gebruik van sociale voorzieningen is gemeten door de vraag: 'Maakt u gebruik van de volgende voorzieningen?' De antwoordmogelijkheden waren 'ik maak er gebruik van' en 'ik maak er geen gebruik van.' De antwoorden zijn gecodeerd als 'ik maak er gebruik van' = 1 en 'ik maak er geen gebruik van' = 0.

De twee bovenstaande vragen over in aanmerking komen en gebruik maken van sociale voorzieningen zijn samengevoegd tot de afhankelijke variabele van het onderzoek: *gebruik van sociale voorzieningen*. Gebruik van sociale voorzieningen gaat immers om mensen die in aanmerking komen en volgens gebruik maken van sociale voorzieningen. Om tot een afhankelijke variabele te komen, zijn de som van in aanmerking komen en de som van het gebruiken van voorzieningen berekend en vervolgens samengevoegd tot een percentage. De volgende formule heeft de afhankelijke variabele vormgegeven:

$$\text{hoeveelheid voorzieningen gebruik} / \text{hoeveelheid voorzieningen in aanmerking} \times 100 = \text{gebruik van sociale voorzieningen}$$

Door deze formule komt een percentage tot stand tussen 0 (hoge mate van niet-gebruik) en 100 (hoge mate gebruik). Een hypothetisch voorbeeld kan de formule toelichten. Een respondent komt voor zes voorzieningen in aanmerking en maakt slechts gebruik van drie voorzieningen. De volgende berekening leidt tot een percentage gebruik van sociale voorzieningen voor deze respondent: $3 \text{ (gebruikte voorzieningen)} / 6 \text{ (in aanmerking voor komen)} \times 100 = 50\%$. De variabele gebruik voorzieningen is een continue variabele, waardoor het mogelijk is om modellen te toetsen aan de hand van lineaire regressie.

3.2.9 Subjectieve armoede

Subjectieve armoede is gemeten aan de hand van twee vragen. De eerste vraag is: 'Is uw huishouden in staat om rond te komen?' Deze vraag heeft antwoordmogelijkheden in een ordinale schaal. De antwoordmogelijkheden zijn 'met grote moeite', 'met moeite', 'voldoende', 'comfortabel' en 'zeer gemakkelijk'. Omdat de vraag een gevoelig onderwerp betreft konden respondenten ook kiezen voor het antwoord 'dit deel ik liever niet.' De antwoorden zijn als volgt gecodeerd: 'met grote moeite' = 1, 'met moeite' = 2, 'voldoende' = 3, 'comfortabel' = 4, 'zeer gemakkelijk' = 5 en 'dit deel ik liever niet' = 6. De antwoorden op 'dit deel ik liever niet' zijn niet meegenomen in de analyse.

Subjectieve armoede wordt verder gemeten door de vraag: 'Bent u tevreden met het inkomen van uw huishouden?' De volgende antwoordmogelijkheden waren daarbij mogelijk: 'Erg ontevreden' = 1, 'ontevreden' = 2, 'neutraal' = 3, 'tevreden' = 4, 'erg tevreden' = 5 en 'dit deel ik liever niet' = 6. Hierna zijn de antwoordmogelijkheden 1 tot en met 5 gespiegeld. Door de variabelen te spiegelen betekent een hogere score op de variabelen een hogere mate van subjectieve armoede. De twee bovenstaande vragen zijn samengevoegd tot één variabele: *subjectieve armoede* ($\alpha = 0.877$).

3.2.10 Attitude, subjectieve norm en bekwaamheid

De theorie van gepland gedrag is gemeten door de attitude, de subjectieve norm en de bekwaamheid van mensen te meten. De drie factoren worden gevormd door respectievelijk gedragsovertuigingen, normatieve overtuigingen en controleovertuigingen. Deze overtuigingen zijn door verschillende stellingen in de vragenlijst gemeten, waarna de drie factoren tot stand zijn gekomen.

De attitude van mensen over sociale voorzieningen is gemeten door de volgende stellingen: 'De gemeente of overheid verspreidt informatie over sociale voorzieningen voor regio Ten Boer.' 'Ik beschik zelf over voldoende informatie over sociale voorzieningen in omgeving Ten Boer.' 'Bij het aanvragen van voorzieningen heb ik vertrouwen in de overheid.' 'Bij het aanvragen van voorzieningen heb ik vertrouwen in de gemeente.' De antwoordmogelijkheden op de stellingen waren nooit = 1, zelden = 2, soms = 3, vaak = 4, altijd = 5 en niet van toepassing = 6. 'Niet van toepassing' is niet mee genomen in de analyses.

Tijdens het analyseren van de resultaten is gepoogd de vier stellingen samen te voegen tot een variabele. Wegens een matige samenhang zijn de stellingen niet samengevoegd ($\alpha = 0.507$). Wel was er betrouwbare samenhang ($\alpha = 0.787$) tussen de stellingen over vertrouwen in de overheid en vertrouwen in de gemeente. Deze twee stellingen zijn daarom samengevoegd tot *vertrouwen in*

instanties. De attitude van mensen over sociale voorzieningen bestaat daardoor uit de volgende drie concepten: informatie over sociale voorzieningen vanuit de overheid of gemeente, zelf informatie over sociale voorzieningen hebben en vertrouwen in instanties (gemeente en overheid).

Ook de subjectieve norm is gemeten aan de hand van stellingen in de vragenlijst. Bij het meten van de subjectieve norm maak ik gebruik van de concepten interne stigmatisering en externe stigmatisering. Verder meet ik in hoeverre respondenten privacy waarderen boven een sociale voorziening en of respondenten hulp nodig hebben bij het aanvragen van sociale voorzieningen. Al deze concepten dragen bij aan het in beeld brengen van normatieve overtuigingen, die de basis vormen van de subjectieve norm. Bij alle stellingen waren de antwoordmogelijkheden op de stellingen nooit = 1, zelden = 2, soms = 3, vaak = 4, altijd = 5 en niet van toepassing = 6.

Interne stigmatisering is gemeten door de stellingen: 'Ik heb minder te besteden dan mensen om mij heen', 'Er zijn momenten geweest waar ik me schaamde voor mijn financiële situatie' en 'Ik schaam me nu voor mijn financiële situatie' (Mickelson & Williams, 2008). Deze stellingen toetsen of mensen negatieve gevoelens ervaren, door hun financiële situatie.

Externe stigmatisering is gemeten door de volgende stellingen: 'Ik denk dat mijn omgeving op mij neerkijkt vanwege mijn financiële situatie.' 'Ik denk dat mijn omgeving op mij neerkijkt, omdat ik een sociale voorziening gebruik.' 'In mijn omgeving is het geaccepteerd een sociale voorziening aan te vragen.' 'Mensen behandelen mij anders vanwege mijn financiële situatie.' 'Ik denk dat mensen achter mijn rug om negatieve dingen over mij zeggen vanwege mijn financiële situatie.' 'Ik kan niet meedoen aan uitjes met mijn omgeving, vanwege mijn financiële situatie. Deze stellingen toetsen of respondenten negativiteit van hun sociale omgeving ervaren omtrent hun financiële situatie.

Uit de toetsing van de samenhang van de stellingen bleek dat alle stellingen omtrent stigmatisering samengevoegd konden worden tot een variabele ($\alpha = 0.849$). Interne stigmatisering en externe stigmatisering zijn zodoende samengevoegd tot variabele: *stigma*. Er zijn twee missende waarden van deze variabele.

Naast stigmatisering zijn nog twee normatieve overtuigingen gemeten: 'Ik kan hulp gebruiken bij het aanvragen van sociale voorzieningen.' 'Ik hecht meer waarde aan privacy ook al loop ik dan misschien een toeslag of uitkering mis.' De samenhang van de stellingen is niet betrouwbaar ($\alpha = 0.341$), dus de stellingen zijn apart meegenomen in het onderzoek. Er zijn zes missende waarden bij *hulp nodig* en vijf missende waarden bij *privacy*. De subjectieve norm is zodoende gemeten door drie variabelen: stigmatisering, of mensen hulp nodig hebben bij sociale voorzieningen (*hulp nodig*) en of mensen privacy verkiezen boven een sociale voorziening (*privacy*). Een hoge score op de variabelen, oftewel meer stigmatisering, meer behoefte aan privacy en meer hulp nodig, betekent een negatieve subjectieve norm.

De derde factor van de theorie van gepland gedrag is de bekwaamheid van mensen. De volgende stellingen meten de bekwaamheid: 'Ik heb weleens moeite met het (digitaal) aanvragen van voorzieningen van de overheid of gemeente.' 'Ik vind dat het aanvragen van voorzieningen een moeilijk of complex proces is.' 'Ik vind dat, bij het doen van een aanvraag, de gemeente of overheid veel informatie van mij nodig heeft.' 'Ik heb het idee dat voorzieningen vanuit de gemeente of overheid moeten worden terugbetaald.' De antwoordmogelijkheden op de stellingen waren: nooit = 1, zelden = 2, soms = 3, vaak = 4, altijd = 5 en niet van toepassing = 6.

De samenhang van de stellingen is goed ($\alpha = 0.661$). Het weglaten van de stelling 'Ik heb het idee dat voorzieningen vanuit de gemeente of overheid moeten worden terugbetaald' zorgt echter voor een toename van samenhang ($\alpha = 0.798$). Daarom is de stelling over het terugbetalen van voorzieningen als aparte variabele meegenomen in het onderzoek. De bekwaamheid van mensen is zodoende gemeten door twee variabelen: variabele *bekwaamheid* en het idee dat voorzieningen terugbetaald moeten worden (*terugbetalen*). Er zijn drie missende waarden bij *bekwaamheid* en zes missende waarden bij *terugbetalen*. Een hogere mate van *bekwaamheid* en *terugbetalen* betekent dat men meer moeite heeft met sociale voorzieningen aanvragen en dat men denkt dat sociale voorzieningen terugbetaald moeten worden. Andersom geldt: hoe lager de scores op de variabelen, hoe minder moeite met sociale voorzieningen aanvragen en hoe minder het idee heerst dat voorzieningen terugbetaald moeten worden.

3.3 Missende waarden

Bij het invullen van de vragenlijsten zijn er missende waarden ontstaan. Dat wil zeggen dat bepaalde vragenlijsten gedeeltelijk zijn ingevuld en sommige vragen of stellingen niet door respondenten zijn beantwoord. In principe is dit geen probleem en betekent een missende waarde dat deze persoon op een bepaalde vraag niet wordt meegenomen in de analyse. Echter, met het oog op het meten van het gebruik van sociale voorzieningen, is het van belang om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van het gebruik van sociale voorzieningen in Ten Boer. Vanwege de lage response op de vragenlijsten zijn zoveel mogelijk antwoorden nodig om analyses uit te voeren.

In enkele gevallen kunnen missende waarden worden ingevuld, waardoor meer gegevens mee worden genomen in de analyses. Uit de antwoorden blijkt bijvoorbeeld dat sommige respondenten bepaalde voorzieningen wel hebben ingevuld en anderen niet. Dat respondenten enkele voorzieningen wel invullen en anderen niet, geeft informatie over de missende waarden. Geven respondenten bijvoorbeeld aan dat zij gebruik maken van twee voorzieningen en zijn de

andere voorzieningen niet ingevuld, dan duidt dit erop dat zij geen gebruik maken van voorzieningen die niet ingevuld zijn. Missende waarden zijn op de wijze geregistreerd als 'geen gebruik maken van' (zie Bijlage III).

3.4 Dummy-variabelen

De variabelen leeftijd, opleiding en bruto-inkomen zijn categorische variabelen. Bij deze categorische variabelen is het van belang dat er lineariteit aanwezig is tussen de variabelen en het gebruik van sociale voorzieningen. Lineaire regressie gaat er namelijk vanuit dat relaties tussen verklarende variabelen en de afhankelijke variabele lineair zijn. Om de lineariteit van de regressieanalyse niet te schenden zijn deze variabelen omgevormd tot binaire variabelen. Door het gebruik van binaire variabelen, in plaats van de originele categorische variabelen, maakt het lineaire model geen onjuiste veronderstellingen over de afstanden of volgorde tussen categorieën. De binaire variabelen zijn gevormd ten opzichte van referentiegroepen. Bij leeftijd is de referentiegroep '44-56 jaar oud', bij opleiding is de referentiegroep 'middelbaar onderwijs' en bij bruto-inkomen is de referentiegroep '2250 – 3000 euro.'

3.5 Analyseplan

De hoofdvraag van het onderzoek luidt: *In hoeverre is er sprake van gebruik van sociale voorzieningen in Ten Boer en welke beweegredenen gaan schuil achter het gebruik van sociale voorzieningen?* Deze vraag kan worden opgedeeld in twee delen. De eerste vraag gaat over het losstaande fenomeen gebruik van sociale voorzieningen. Om in kaart te brengen in welke mate voorzieningen gebruikt worden, is gemeten of mensen sociale voorzieningen kennen, of zij ervoor in aanmerking komen en of zij deze voorzieningen gebruiken.

Het tweede gedeelte van de onderzoeksvraag richt zich op de beweegredenen van mensen achter het verschijnsel van niet-gebruik. Om het tweede gedeelte van de onderzoeksvraag te beantwoorden maak ik gebruik van lineaire regressie. Er worden vier hypothesen getoetst, die verdeeld zijn over zes regressiemodellen.

Het eerste model schat het gebruik van sociale voorzieningen met de controlevariabelen geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en bruto-inkomen. Het eerste model verklaart hoeveel variantie deze controlevariabelen hebben en toont welke controlevariabelen het meest geschikt zijn om in verdere modellen op te nemen. Vanwege het grote aantal variabelen in het onderzoek kies ik ervoor

om slechts de twee controlevariabelen met het grootste effect op het gebruik van voorzieningen te gebruiken in de resterende modellen.

Het tweede model onderzoekt de eerste hypothese van het onderzoek: de invloed van de attitude van mensen op het gebruik van sociale voorzieningen. De controlevariabelen worden geschat samen met de variabelen *informatie vanuit overheid of gemeente*, *informatie vanuit zichzelf* en *vertrouwen in instanties*. Het derde model onderzoekt de tweede hypothese van het onderzoek: de invloed van de subjectieve norm op het gebruik van sociale voorzieningen. In het derde model worden de controlevariabelen en de variabelen *interne stigma*, *externe stigma*, *privacy* en *hulp nodig* opgenomen. Het vierde model onderzoekt de derde hypothese van het onderzoek: de invloed van de bekwaamheid van mensen op het gebruik van sociale voorzieningen. Naast de controlevariabelen bestaat het model uit de variabelen *bekwaamheid* en *terugbetalen*.

Ten slotte toetsen het vijfde en zesde model de vierde hypothese van het onderzoek: de invloed van subjectieve armoede op het gebruik van sociale voorzieningen en de invloed van subjectieve armoede op de verbanden tussen de drie factoren en het gebruik van sociale voorzieningen. Het vijfde model meet de invloed van subjectieve armoede op het gebruik van sociale voorzieningen. Het zesde model meet de invloed van subjectieve armoede op de verbanden tussen de attitude, de subjectieve norm, de bekwaamheid en het gebruik van sociale voorzieningen. De invloed van subjectieve armoede wordt per factor geanalyseerd. Voor elke factor geldt dat de variabele met het sterkste effect een interactieterm zal vormen met subjectieve armoede. De variabele met het grootste effect heeft immers de grootste invloed op het gebruik van sociale voorzieningen. Voor alle interacties geldt dat de hoofdeffecten en de interactievariabelen gecentreerd zijn om multicollineariteit tegen te gaan.

4. Resultaten

4.1 Descriptieve statistieken

Tabel 1 geeft inzicht in de demografische gegevens van de respondenten van het onderzoek. Meer vrouwen (69%) dan mannen (31%) hebben meegewerkt aan het onderzoek. Leeftijd en opleiding hebben een symmetrische verdeling. De meeste respondenten van het onderzoek zijn tussen de 44 en 56 jaar oud (26,2%). Verder hebben de respondenten van het onderzoek uiteenlopende opleidingsniveaus. 15 respondenten (35,7%) hebben het middelbaar onderwijs afgerond, 16 respondenten (38,1%) hebben het middelbaar beroepsonderwijs afgerond en 11 respondenten (26,2%) hebben het hoger onderwijs afgerond.

De meeste van de huishoudens in het onderzoek zijn een eenpersoonshuishouden (45%). De resterende huishoudens zijn gelijk verdeeld over tweepersoonshuishoudens en huishoudens met drie of meer personen (beide 27,5%). Van de huishoudens is het in de meeste gevallen zo dat één persoon bijdraagt aan het inkomen van het huishouden (65%). In mindere mate zorgen twee personen per huishouden voor het inkomen (30%) en in enkele gevallen zijn dit zelfs drie of meer personen (5%). Op het gebied van werksituatie zijn de meeste respondenten in loondienst (45,2%). Verder zijn respondenten in grote mate gepensioneerd (23,8%) of niet beschikbaar voor werk (16,7%).

Sociale huurwoningen zijn gebonden aan inkomensgrenzen, waardoor veel respondenten een laag bruto-inkomen per maand hebben. Het meest voorkomende bruto-inkomen per huishouden per maand is tussen de 2250 euro en 3000 euro per maand (29,7%). Ook de lagere inkomenscategorieën van minder dan 1500 euro per maand en tussen de 1500 en 2250 euro per maand komen veel voor (24,3% en 21,6%).

Tabel 1: Demografische kenmerken van de onderzoekspopulatie

Variabelen	Frequenties	N
Geslacht		42
0. Man	13 (31%)	
1. Vrouw	29 (69%)	
Leeftijd		42
1. 18 – 30 jaar	7 (16,7%)	
2. 31 – 43 jaar	7 (16,7%)	
3. 44 – 56 jaar	11 (26,2%)	
4. 57 – 69 jaar	9 (21,4%)	
5. 70+ jaar	8 (19%)	
Opleiding		42
1. Middelbaar onderwijs	15 (35,7%)	
2. Middelbaar beroepsonderwijs	16 (38,1%)	
3. Hoger onderwijs	11 (26,2%)	
Personen per huishouden		40
1. 1 persoon	18 (45%)	
2. 2 personen	11 (27,5%)	
3. 3 of meer personen	11 (27,5%)	
Personen bijdrage aan huishouden		40
1. 1 persoon	26 (65%)	
2. 2 personen	12 (30%)	
3. 3 of meer personen	2 (5%)	
Werksituatie		42
1. Niet beschikbaar voor werk	7 (16,7%)	
2. Werkloos of werkzoekend	2 (4,8%)	
3. Student (evt. met bijbaan)	1 (2,4%)	
4. Werk in loondienst	19 (45,2%)	
5. Werk als zelfstandige	3 (7,1%)	
6. Gepensioneerd	10 (23,8%)	
Bruto inkomen per huishouden per maand		37
1. < 1500 euro	9 (24,3%)	
2. 1500 -2250 euro	8 (21,6%)	
3. 2250 – 3000 euro	11 (29,7%)	
4. 3000 – 3750 euro	2 (5,4%)	
5. 3750 – 4500 euro	4 (10,8%)	
6. > 4500 euro	3 (8,1%)	

In Tabel 2 zijn de gemiddelden, de maximum- en minimum score en de steekproefgrootte gegeven van de onderzoeksvariabelen. Het gemiddelde van vertrouwen in instanties is 3,38 (SD = 0,74). Het vertrouwen in instanties is samengevoegd uit vertrouwen in de overheid en vertrouwen in de gemeente. Hierbij is het vertrouwen in de gemeente (3,50) iets hoger dan het vertrouwen in de overheid (3,29; zie Bijlage III). Verder is te zien dat respondenten nagenoeg evenveel informatie over sociale voorzieningen van de overheid of gemeente ontvangen als dat ze zelf informatie over sociale voorzieningen hebben (respectievelijk 2,94 en 2,97).

De gemiddelde bekendheid van respondenten met voorzieningen is 71,2%. Dit betekent dat gemiddeld genomen, net geen driekwart van de voorzieningen bekend zijn bij de mensen in Ten Boer. Veel mensen kennen de huurtoeslag (100%), de zorgtoeslag (95,2%) en de bijstand (81%). Minder bekendheid hebben de kinderopvangtoeslag (73,8%), het kindgebonden budget (71,4%) en de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen (69,1%). Het minste bekendheid hebben de bijzondere bijstand (59,5%), de witgoedregeling (50%) en de individuele inkomenstoelage (40,5%). Hoe lager de percentages van bekendheid, hoe meer mensen niet weten dat zij recht hebben op de betreffende sociale voorziening.

De respondenten komen, als we naar alle sociale voorzieningen in het onderzoek kijken, gemiddeld voor 38,1% van de voorzieningen in aanmerking. De meeste mensen in Ten Boer komen in aanmerking voor de zorgtoeslag (71,4%) en de huurtoeslag (66,7%). Minder respondenten komen in aanmerking voor de kinderopvangtoeslag (21,4%) en het kindgebonden budget (31%). Dit is te verklaren omdat deze voorzieningen gericht zijn op gezinnen met kinderen tot 18 jaar oud. Voor de overige sociale voorzieningen komen nog minder mensen in aanmerking: de witgoedregeling (19,1%), de bijstand (16,7%), de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen (16,7%), de individuele inkomenstoelage (14,3%) en de bijzondere bijstand (11,9%).

Verder is gemeten of mensen weten dat zij in aanmerking komen voor sociale voorzieningen.. Bij de huurtoeslag weet iedereen van de respondenten of zij in aanmerking komen. Bij het kindgebonden budget weet 4,8% dit niet en bij de zorgtoeslag 7,1% niet. Bij de bijstand en de kinderopvangtoeslag geeft 9,5% van de respondenten aan niet te weten of zij in aanmerking komen. De grootste mate van onwetendheid zit er bij de bijzondere bijstand (21,4%), de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen (23,8%), de witgoedregeling (26,2%) en de individuele inkomenstoelage (40,5%).

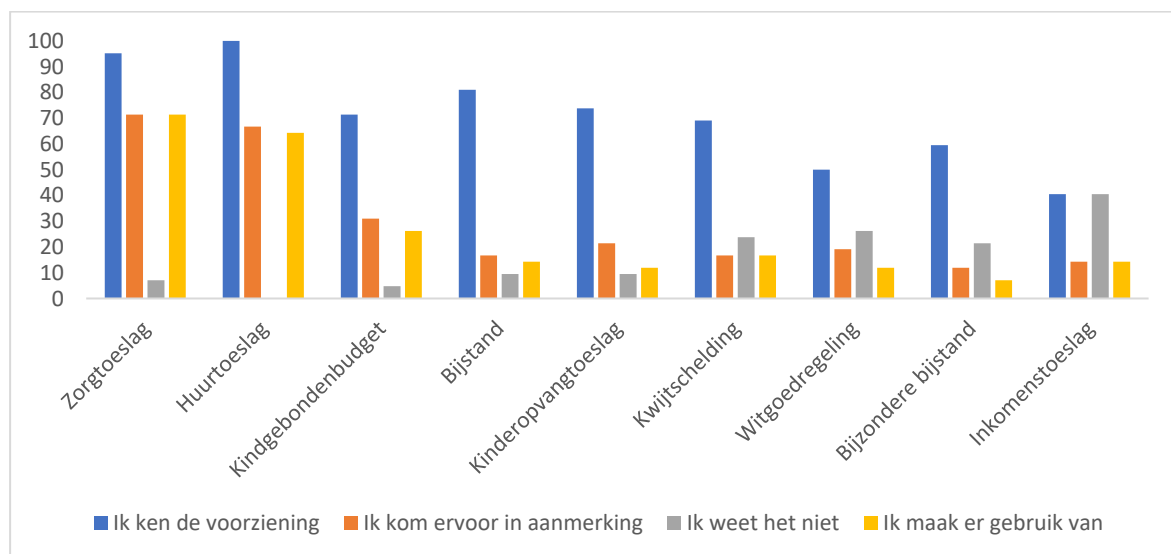
Het gemiddelde gebruik van voorzieningen, voor mensen die in aanmerking komen voor voorzieningen, ligt op 65,7%. Een gebruik van 65,7% betekent tegelijkertijd een percentage van 34,3% niet-gebruik van sociale voorzieningen. Ruim een derde van de mensen, die in aanmerking komt voor sociale voorzieningen, maakt geen gebruik van deze voorzieningen.

Van de sociale voorzieningen worden de zorgtoeslag, de kwijschelding van gemeentelijke belastingen en de individuele inkomenstoelag door iedereen gebruikt. Ook de huurtoeslag (96,4%), de bijstand (85,7%) en het kindgebonden budget (84,6%) worden door veel rechthebbenden gebruikt. De voorzieningen die het minste worden gebruikt door rechthebbenden zijn de witgoedregeling (62,5%), de bijzondere bijstand (60%) en de kinderopvangtoeslag (55,6%).

Tabel 2: Gemiddelden, minimum- en maximum score en aantal respondenten van onderzoeksvariabelen

Onderzoeksvariabelen	Gemiddelde (SD)	Min.	Max.	N
Kennen voorzieningen (0-100%)	71,16% (26,44%)	0%	100%	42
In aanmerking komen (0-100%)	38,10% (27,32%)	0%	100%	42
Gebruik (mits in aanmerking) (0-100%)	65,73% (31,53%)	0%	100%	37
Informatie vanuit overheid/gemeente (1 item)	2,95 (0,78)	1	5	37
Informatie vanuit zichzelf (1 item)	2,97 (1,18)	1	5	36
Vertrouwen in instanties (2 items)	3,36 (0,73)	1	5	38
Stigmatisering (9 items)	1,88 (0,78)	1	5	40
Hulp nodig bij aanvragen voorzieningen (1 item)	2,39 (1,10)	1	5	36
Privacy verkiezen boven voorziening (1 item)	2,11 (0,94)	1	5	37
Bekwaamheid (3 items)	2,83 (1,11)	1	5	39
Terugbetalen van voorzieningen (1 item)	2,64 (1,05)	1	5	36
Subjectieve armoede (2 items)	2,69 (0,97)	1	5	42

Figuur 4: Kennen van, in aanmerking komen voor en gebruik van sociale voorzieningen (in %)

4.2 Bivariate statistieken

In Tabel 3 worden correlaties weergegeven die berekend zijn tussen de onderzoeksvariabelen. De correlaties zijn berekend door gebruik te maken van Pearson's correlatiecoëfficiënt. Vanwege het veelvoud aan variabelen en het vele aantal correlaties, bespreek ik enkel correlaties met de afhankelijke variabele en correlaties die duidelijk significant zijn ($p < 0,01$).

Gebruik van sociale voorzieningen heeft met de meerderheid van de onderzoeksvariabelen geen tot weinig samenhang. Een zwakke, negatieve samenhang is er met geslacht en leeftijd (respectievelijk $r = -0,17$ en $r = -0,15$). Deze correlaties betekenen dat vrouwen minder gebruik maken van sociale voorzieningen en ouderen minder gebruik maken van sociale voorzieningen. Mannen en jongere respondenten maken dus meer gebruik van sociale voorzieningen. Beide correlaties zijn niet significant.

Verder is er een lichte samenhang met informatie vanuit de overheid of gemeente ($r = 0,27$). Deze samenhang betekent dat mensen met meer informatie over sociale voorzieningen vanuit de overheid of gemeente meer gebruik maken van sociale voorzieningen. Ook is er een kleine, positieve correlatie tussen stigmatisering en het gebruik van sociale voorzieningen ($r = 0,18$). Mensen die veel gebruik maken van sociale voorzieningen ervaren ook meer stigmatisering. Bovenstaande correlaties zijn niet significant.

Significante samenhang is gevonden tussen privacy en het gebruik van sociale voorzieningen ($r = -0,37$; $p < 0,05$). De correlatie betekent dat mensen, die meer waarde hechten aan privacy, minder gebruik maken van sociale voorzieningen. Andersom geldt: mensen die privacy minder belangrijk vinden, maken vaker gebruik van sociale voorzieningen. Van de verklarende variabelen heeft privacy de sterkste correlatie met het gebruik van sociale voorzieningen.

Naast correlaties met de afhankelijke variabele zijn er veel correlaties gevonden tussen verklarende variabelen onderling. Zo is er bijvoorbeeld een negatieve, significante relatie tussen leeftijd en opleiding ($r = -0,51$; $p < 0,01$). De samenhang betekent dat respondenten met een hogere leeftijd een lagere opleiding hebben afgerond. Andersom geldt dat jongere mensen een hogere opleiding hebben afgerond. Opleiding correleert ook significant met de stelling of mensen hulp nodig hebben bij het aanvragen van sociale voorzieningen ($r = -0,49$; $p < 0,01$). Mensen met een hogere opleiding hebben minder hulp nodig bij het aanvragen van sociale voorzieningen. Verder is er een significante relatie gevonden tussen geslacht en het vertrouwen in instanties ($r = -0,41$; $p < 0,01$). Deze correlatie betekent dat vrouwen minder vertrouwen hebben instanties dan mannen.

Bruto-inkomen heeft negatieve, significante correlaties met subjectieve armoede en stigmatisering. De correlatie met subjectieve armoede ($r = -0,61$; $p < 0,01$) spreekt voor zich: naar

mate het bruto-inkomen toeneemt, neemt subjectieve armoede af. Mensen met een lager inkomen voelen zich daarentegen juist vaker arm. Dezelfde samenhang is zichtbaar bij stigma ($r = -0,60$; $p < 0,01$). Oftewel, mensen met een lager inkomen voelen zich vaker negatief vanwege hun financiële situatie en ervaren vaker negativiteit vanuit hun sociale omgeving over hun financiële situatie. Omgekeerd geldt dat een hoger bruto-inkomen leidt tot een mindere mate van stigmatisering. Ook subjectieve armoede correleert significant met stigmatisering ($r = 0,62$; $p < 0,01$). Dit verband betekent dat mensen, die zich arm voelen, meer stigmatisering ervaren. Wanneer mensen geen subjectieve armoede ervaren, zijn ook gevoelens van stigmatisering niet aanwezig.

Verder heeft de bekwaamheid van mensen significante samenhang met het vertrouwen in instanties en met het feit of mensen hulp nodig hebben bij het aanvragen van sociale voorzieningen ($r = -0,44$ en $r = 0,64$). De eerste correlatie betekent dat respondenten met veel vertrouwen in instanties, weinig moeite hebben met het doen van sociale aanvragen. De tweede correlatie betekent dat mensen met meer moeite omtrent het aanvragen van sociale voorzieningen, meer hulp nodig hebben bij het aanvragen van sociale voorzieningen.

Ten slotte is er een negatieve relatie tussen het idee dat voorzieningen moeten worden terugbetaald en het zelf beschikken over informatie over sociale voorzieningen ($r = -0,61$). Deze relatie betekent dat mensen die denken dat voorzieningen terugbetaald moeten worden zelf vaak minder informatie hebben over sociale voorzieningen.

Tabel 3: Correlaties tussen de variabelen van de regressiemodellen

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1. Gebruik voorzieningen	-	-0,165	-0,146	0,060	0,070	0,032	0,270	0,023	-0,093	0,175	-0,074	-0,374*	0,039	0,021
2. Geslacht		-	0,009	0,050	0,027	-0,001	-0,046	-0,015	-0,414**	0,202	0,182	-0,180	0,259	0,177
3. Leeftijd			-	-0,514**	-0,186	-0,033	0,376*	0,143	-0,335*	-0,149	0,337*	0,095	0,211	-0,019
4. Opleiding				-	0,181	-0,087	-0,194	-0,093	0,169	0,027	-0,499**	0,190	-0,314	0,044
5. Bruto-inkomen					-	-0,607**	-0,408*	-0,318	-0,089	-0,604**	-0,402*	-0,076	-0,223	0,319
6. Subjectieve armoede						-	0,155	0,140	-0,074	0,618**	0,404*	0,041	0,380	-0,057
7. Info overheid/gemeente							-	0,370*	0,142	0,156	0,188	-0,167	0,080	-0,415*
8. Info vanuit zichzelf								-	0,282	0,219	0,100	-0,153	-0,185	-0,611**
9. Vertrouwen instanties									-	-0,010	-0,090	0,057	-0,441**	-0,412*
10. Stigma										-	0,283	-0,179	0,300	-0,196
11. Hulp nodig											-	-0,163	0,640**	-0,062
12. Privacy												-	-0,200	0,045
13. Bekwaamheid													-	0,266
14. Terugbetalen VZN														-

*Significant bij $p < 0,05$; **Significant bij $p < 0,01$

4.3 Regressieanalyses

In Tabel 4 zijn vier regressiemodellen geanalyseerd. Het eerste model onderzoekt in hoeverre de controlevariabelen het gebruik van sociale voorzieningen kunnen verklaren. Vanwege multicollineariteit zijn bruto-inkomen en opleidingsniveau niet als controlevariabelen opgenomen in de modellen. Dit komt omdat opleiding sterk correleert met leeftijd, terwijl bruto-inkomen sterke samenhang heeft met zowel subjectieve armoede als stigma.

Het eerste model kan als volgt geïnterpreteerd worden. De constante van het model is 71,47. Dit betekent dat als alle verklarende variabelen in het model 0 zijn, het gebruik van sociale voorzieningen 71,5% is. De constante is significant ($p < 0,05$) wat aangeeft dat het percentage van 71,5% significant verschilt van 0.

Het effect van geslacht op het gebruik van sociale voorzieningen is -10,30. Dit effect betekent dat een toename van geslacht met een eenheid (geslacht = 1 in plaats van geslacht = 0) zal leiden tot een afname van 10,3% op het gebruik van sociale voorzieningen. Oftewel, gecontroleerd voor leeftijd maken vrouwen (geslacht = 1) minder gebruik van sociale voorzieningen dan mannen (geslacht = 0).

De effecten van leeftijd worden vergeleken met de referentiegroep (leeftijdscategorie 44-56 jaar). Het grootste effect van leeftijd op het gebruik van sociale voorzieningen is 20,35, bij de groep 18-30 jaar. Dat betekent dat respondenten van 18-30 jaar, gecontroleerd voor geslacht, 20,4% meer gebruik maken van sociale voorzieningen dan mensen van 44-56 jaar. De leeftijdscategorie 57-69 jaar heeft een negatieve helling van -6,33. Ten opzichte van de referentiegroep (44-56 jaar) maken respondenten van 57-69 jaar dus minder gebruik van sociale voorzieningen. In het eerste model zijn de effecten van geslacht en leeftijd niet significant ($p > 0,05$). Er is dus geen bewijs gevonden dat geslacht en leeftijd een effect hebben op het gebruik van sociale voorzieningen.

Verder is de verklaarde variantie van het model laag ($R^2 = 0,09$). Slechts 9% van de variantie in gebruik van sociale voorzieningen wordt verklaard door geslacht en leeftijd. Ook de F-change is klein (0,63) en niet significant ($p = 0,68$). Dit laat zien geslacht en leeftijd geen goede voorspellers zijn van het gebruik van sociale voorzieningen. Desondanks is het belangrijk om de controlevariabelen op te nemen in de resterende analyses, omdat deze variabelen zorgen voor interne validiteit.

Het tweede regressiemodel schat de invloed van de attitude van mensen op het gebruik van sociale voorzieningen. Dit model toetst de eerste hypothese van het onderzoek: een positieve attitude leidt tot meer gebruik van sociale voorzieningen. De volgende variabelen zijn in het model opgenomen: leeftijd, geslacht, informatie over sociale voorzieningen vanuit de overheid of de gemeente, informatie vanuit mensen zelf en vertrouwen in instanties.

De variabelen van de attitude van mensen over sociale voorzieningen zorgen voor een betere modelfit ten opzichte van het eerste model. De variabelen verklaren 31% van de variantie van het gebruik van sociale voorzieningen. Gecorrigeerd voor het toenemende aantal variabelen is de variantie slechts 6%, wat te wijten is aan de lage steekproefgrootte van het onderzoek. De *F change* van het tweede model is 1,27 met $p = 0,31$. Het tweede model verklaart meer gebruik van sociale voorzieningen dan een model zonder variabelen.

Het effect van informatie vanuit de overheid of de gemeente op het gebruik van sociale voorzieningen is 17,23. Een toename van informatie over sociale voorzieningen vanuit de overheid of de gemeente, respondenten ontvangen bijvoorbeeld 'vaak' informatie in plaats van 'soms', resulteert in een stijging van 17,2% in het gebruik van deze voorzieningen. Dit effect is significant ($p = 0,03$). Meer informatie vanuit de overheid of de gemeente leidt, gecontroleerd voor de andere variabelen, tot meer gebruik van sociale voorzieningen.

Het effect van informatie over sociale voorzieningen van mensen zelf op het gebruik van sociale voorzieningen is zeer gering: 0,21. Wanneer mensen zelf over meer informatie beschikken over sociale voorzieningen, leidt dit tot een hele kleine stijging van het gebruik van sociale voorzieningen. Dit effect is niet significant ($p = 0,97$).

Het vertrouwen in instanties heeft een effect van -11,44 op het gebruik van sociale voorzieningen ($p = 0,25$). Een toename van een eenheid vertrouwen in instanties zorgt voor een daling van 11,4% gebruik van sociale voorzieningen. Dit is een opvallend resultaat, omdat verwacht werd dat meer vertrouwen zou leiden tot meer gebruik van sociale voorzieningen. In het discussiehoofdstuk wordt daarom ingegaan op een mogelijke verklaring van dit effect.

De eerste hypothese stelde dat een positieve attitude leidt tot meer gebruik van sociale voorzieningen. De effecten van informatie vanuit de overheid of de gemeente en informatie vanuit mensen zelf zijn, zoals verondersteld, positief. Het vertrouwen in instanties heeft echter een grote, negatieve invloed op het gebruik van sociale voorzieningen. De hypothese wordt dus gedeeltelijk bevestigd. Er is een significant effect van informatie vanuit de overheid of gemeente gevonden. Meer informatie vanuit de overheid en gemeente leidt dus, gecontroleerd voor de andere variabelen in het model, tot meer gebruik van sociale voorzieningen.

Het derde model onderzoekt de invloed van de subjectieve norm op het gebruik van sociale voorzieningen. Het derde model toetst de tweede hypothese van het onderzoek: Een positieve subjectieve norm over sociale voorzieningen zorgt voor een hogere mate van gebruik van sociale voorzieningen. Variabele *hulp nodig* behoort tot de subjectieve norm, maar is vanwege multicollineariteit niet in het regressiemodel opgenomen (zie Bijlage III). Het derde model bestaat dus uit de variabelen: geslacht, leeftijd, stigmatisering en privacy.

De verklaarde variantie van het derde model is 29%. Geslacht, leeftijd, stigma en privacy verklaren 29% van de variantie van het gebruik van sociale voorzieningen. Gecorrigeerd voor het aantal variabelen is deze variantie 9%. Ook hier geldt dat de lage gecorrigeerde variantie te verklaren is door de kleine steekproefgrootte. De *F change* is 1,44 met $p = 0,24$.

Het effect van stigma op het gebruik van sociale voorzieningen is 8,11 ($p = 0,25$). Een toename van een eenheid op het ervaren van stigma, betekent dus een toename van 8,1% op het gebruik van sociale voorzieningen, gecontroleerd voor geslacht, leeftijd en privacy. Naar mate mensen meer stigmatisering ervaren, maken zij meer gebruik van sociale voorzieningen. Dit effect is tegengesteld aan de opgestelde hypothese. In het discussiehoofdstuk zal daarom worden ingegaan op een mogelijke verklaring van dit onverwachte effect.

De invloed van privacy op het gebruik van sociale voorzieningen is -13,42. Dit is een significant effect ($p < 0,05$). Een toename van een eenheid in privacy leidt tot een afname van het gebruik van sociale voorzieningen van 13,4%. Naar mate mensen privacy verkiezen boven sociale voorzieningen, neemt het gebruik van sociale voorzieningen af.

De tweede hypothese veronderstelde negatieve effecten van stigma en privacy, zodat een positieve subjectieve norm werd gevormd. Het effect van privacy op het gebruik van sociale voorzieningen is negatief en daarmee overeenkomstig de hypothese. Het effect van stigma op het gebruik van sociale voorzieningen is echter tegen de verwachting in positief. Daarmee levert de hypothese gemixte resultaten op, waardoor de tweede hypothese niet volledig wordt gesteund.

Het vierde model schat de invloed van de bekwaamheid van mensen op het gebruik van sociale voorzieningen. Het vierde model toetst de derde hypothese van het onderzoek: Een positieve bekwaamheid zorgt voor een hogere mate van gebruik van sociale voorzieningen.

Het vierde model bestaat uit de variabelen: geslacht, leeftijd, bekwaamheid en terugbetalen.

Het vierde model verklaart 10% van de variantie in het gebruik van sociale voorzieningen. De gecorrigeerd verklaarde variantie is -15%. Gecontroleerd voor het toenemende aantal variabelen neemt de verklarende variantie van het model ruim af. Dit laat zien dat het model met geslacht, leeftijd, bekwaamheid en terugbetalen niet geschikt is om het gebruik van sociale voorzieningen te verklaren.

Het effect van de variabele bekwaamheid op het gebruik van sociale voorzieningen is zeer klein: 0,46. Wanneer mensen een eenheid hoger scoren op bekwaamheid, oftewel meer moeite ervaren met sociale voorzieningen aanvragen, stijgt het gebruik van sociale voorzieningen met afgerond 0,5%. Het gevonden effect is niet significant ($p = 0,94$). De invloed van het terugbetalen van voorzieningen op het gebruik van sociale voorzieningen is 2,02. Wanneer bij mensen het idee sterker

is dat sociale voorzieningen terugbetaald moeten worden, neemt het gebruik van sociale voorzieningen licht toe. Ook dit effect is niet significant ($p = 0,73$).

De derde hypothese veronderstelde dat meer weinig moeite met sociale voorzieningen aanvragen en niet het idee hebben dat voorzieningen terugbetaald moeten worden, zouden leiden tot meer gebruik van sociale voorzieningen. De bekwaamheid van mensen en het idee dat voorzieningen terugbetaald moeten worden hebben, tegen de verwachting in, een positief effect op het gebruik van sociale voorzieningen. Deze effecten zijn zeer klein en niet significant. Er is geen steun gevonden voor de derde hypothese.

Tabel 4: Regressieanalyse met de controlevariabelen, de attitude, de subjectieve norm en de bekwaamheid

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4	
	<i>b</i> (SD)	<i>P</i>	<i>b</i> (SD)	<i>P</i>	<i>b</i> (SD)	<i>p</i>	<i>b</i> (SD)	<i>P</i>
Constante	71,47 (14,93)	<0,05	66,31 (36,13)	0,08	87,13 (24,48)	<0,05	76,06 (24,76)	<0,05
Geslacht	-10,30 (12,08)	0,40	-16,81 (12,70)	0,20	-15,55 (11,97)	0,21	-14,13 (13,42)	0,30
Leeftijd (18-30 jaar)	20,35 (18,09)	0,27	26,43 (18,20)	0,16	17,06 (16,02)	0,30	11,47 (18,62)	0,54
Leeftijd (31-43 jaar)	-1,64 (16,95)	0,92	0,43 (16,05)	0,98	-3,08 (15,07)	0,84	-10,30 (17,66)	0,57
Leeftijd (57-69 jaar)	-6,33 (15,71)	0,69	-9,35 (15,73)	0,56	-1,32 (14,55)	0,93	-7,61 (17,32)	0,66
Leeftijd (70+ jaar)	1,78 (15,71)	0,91	-18,65 (16,65)	0,27	1,20 (15,95)	0,94	-2,87 (17,29)	0,87
Informatie (overheid/gemeente)			17,23 (7,44)	0,03				
Informatie (zelf)			0,21 (4,82)	0,97				
Vertrouwen instanties			-11,44 (9,68)	0,25				
Stigma					8,11 (6,82)	0,25		
Privacy					-13,42 (6,13)	0,04		
Bekwaamheid							0,46 (5,89)	0,94
Terugbetalen voorzieningen							2,02 (5,72)	0,73
R ²	0,09		0,31		0,29		0,10	
R ² adjusted	-0,05		0,06		0,09		-0,15	
F change	0,63	0,68	1,27	0,31	1,44	0,24	0,40	0,90

Model 5 schat de invloed van subjectieve armoede op het gebruik van sociale voorzieningen. Naast de controlevariabelen en subjectieve armoede zijn in dit model ook de variabelen met de grootste invloed op het gebruik van sociale voorzieningen opgenomen: informatie vanuit de overheid of de gemeente, privacy, en het terugbetalen van voorzieningen. Model 5 toetst het eerste deel van de vierde hypothese: subjectieve armoede heeft een positieve invloed op het gebruik van sociale voorzieningen.

De R²-waarde laat zien dat 45% van de variantie wordt verklaard door de onafhankelijke variabelen in het model. Dit suggereert dat het model een goede fit heeft. De gecorrigeerde R² is

aanzienlijk lager (22%), wat te verklaren is door de kleine steekproefgrootte. De *F change* van 1,91 ($p = 0,11$) toont dat het model het gebruik van sociale voorzieningen meer verklaart dan een model zonder variabelen.

Het effect van geslacht wordt groter ten opzichte van eerdere modellen, wat aangeeft dat gecontroleerd voor de andere variabelen, vrouwen sociale voorzieningen gebruiken (-21,84; $p = 0,08$). Ook het effect van de leeftijdsgroep 57-69 jaar groeit aanzienlijk (-21,74; $p = 0,16$). Dit effect betekent dat mensen van 57-69 jaar minder gebruik van sociale voorzieningen maken, dan mensen van 44-56 jaar. De effecten van informatie en privacy op het gebruik van voorzieningen blijven na het samenvoegen nagenoeg hetzelfde als in de losstaande modellen (16,87 met $p = 0,04$ en -12,29 met $p = 0,06$). Het effect van het terugbetalen van voorzieningen op het gebruik van sociale voorzieningen neemt toe door het toevoegen van de andere variabelen (7,42 met $p = 0,17$).

Het effect van subjectieve armoede op het gebruik van sociale voorzieningen is 4,25. Naar mate mensen een schaal hoger scoren op subjectieve armoede, scoren zij 4,3% hoger op het gebruik van sociale voorzieningen. Mensen die niet goed rond kunnen komen, maken dus meer gebruik van sociale voorzieningen. Het effect is echter niet significant ($p = 0,45$). Het resultaat volgt de veronderstelde hypothese, maar vanwege het niet significante effect wordt de hypothese niet aangenomen.

Model 6 toetst het tweede gedeelte van de vierde hypothese: subjectieve armoede heeft een versterkend effect op de verbanden tussen de drie factoren en het gebruik van sociale voorzieningen. Om het effect van subjectieve armoede te meten zijn interactietermen gevormd tussen subjectieve armoede en informatie vanuit de overheid of de gemeente, tussen subjectieve armoede en privacy en tussen subjectieve armoede en het terugbetalen van voorzieningen. Zowel de hoofdeffecten als de interactietermen zijn gecentreerd.

De verklaarde variantie van het model is 63%, met een corrigeerde verklaarde variantie van 38%. De modelfit van het model is goed, waarbij wel opgemerkt dient te worden dat dit veroorzaakt kan zijn door multicollineariteit. De *F change* van 2,50 ($p < 0,05$) toont dat het model het gebruik van sociale voorzieningen significant meer verklaart dan een model zonder variabelen.

Wat opvalt is dat het hoofdeffect van informatie vanuit de overheid of de gemeente negatief is, waar dit effect in voorgaande modellen telkens positief was. Een verklaring waarom dit effect verandert van helling is de hoge VIF-waarde (6,55). Door grote samenhang met andere variabelen in het model wordt de schatting van het effect van informatie onbetrouwbaar.

Het interactie-effect van subjectieve armoede met informatie vanuit de overheid of gemeente is 29,31 ($p = 0,05$). Dit effect betekent dat de invloed van informatie vanuit de overheid of gemeente op het gebruik van sociale voorzieningen met 29,3% toeneemt voor elke hogere eenheid

van subjectieve armoede. Informatie over sociale voorzieningen vanuit de overheid of de gemeente is invloedrijk voor mensen die een hogere subjectieve armoede ervaren. Een kanttekening bij dit resultaat is de VIF-waarde van 6,59. Het gevonden effect is mogelijk beïnvloed door multicollineariteit.

De andere interactietermen hebben een negatief effect (respectievelijk -8,44 en -10,81). Voor zowel privacy als het terugbetalen van voorzieningen geldt dat een hogere mate van subjectieve armoede, de invloed van privacy en het terugbetalen van voorzieningen op het gebruik van sociale voorzieningen, verzwakt. Deze effecten zijn niet significant ($p = 0,41$ en $p = 0,16$).

De vierde hypothese is gedeeltelijk bevestigd door de resultaten. Een hogere mate van subjectieve armoede versterkt namelijk het effect van informatie vanuit de overheid of de gemeente op het gebruik van sociale voorzieningen. Daar staat tegenover dat subjectieve armoede de invloed van privacy en het terugbetalen van voorzieningen op het gebruik van sociale voorzieningen verzwakt. Subjectieve armoede versterkt enkel het verband tussen informatie vanuit de overheid of de gemeente en het gebruik van sociale voorzieningen.

Tabel 5: Regressieanalyse met subjectieve armoede en interactie-effecten

	Model 5		Model 6		VIF
	<i>b</i> (SD)	<i>P</i>	<i>b</i> (SD)	<i>P</i>	
Constante	89,36(14,61)	< 0,05	93,36 (13,16)	< 0,05	
Geslacht	-21,84 (11,68)	0,08	-17,08 (10,85)	0,13	1,42
Leeftijd (18-30 jaar)	12,44 (15,76)	0,44	3,42 (17,08)	0,84	2,30
Leeftijd (31-43 jaar)	-7,22 (14,51)	0,62	-26,73 (15,45)	0,10	2,18
Leeftijd (57-69 jaar)	-21,74 (14,91)	0,16	-20,47 (13,65)	0,15	1,90
Leeftijd (70+ jaar)	-18,38 (15,87)	0,26	-29,28 (14,72)	0,06	1,71
Informatie (overheid/gemeente)*	16,87 (7,48)	0,04	-14,12 (13,18)	0,30	6,55
Privacy*	-12,29 (6,06)	0,06	-5,78 (6,73)	0,40	1,93
Terugbetalen voorzieningen*	7,42 (5,26)	0,17	8,57 (4,81)	0,09	1,45
Subjectieve armoede*	4,25 (5,45)	0,45	-1,08 (5,23)	0,84	1,29
Info X Subjectieve armoede*			29,31 (13,84)	0,05	6,59
Privacy X Subjectieve armoede*			-8,44 (8,93)	0,41	1,90
Terugbetalen X Subjectieve armoede*			-10,81 (7,44)	0,16	2,69
R ²	0,45		0,63		
R ² adjusted	0,22		0,38		
F change	1,91	0,11	2,50	<0,05	

*De variabelen zijn gecentreerd

4.4 Modelinspectie

Model 6 is gecontroleerd op multicollineariteit door te kijken naar de Variance Inflation Factor (VIF). In de laatste kolom van Tabel 5 is de VIF-score per variabele af te lezen. Ondanks het centreren van de variabelen, is er multicollineariteit opgetreden. De grootste multicollineariteit zit bij het hoofdeffect van informatie vanuit overheid of gemeente en bij de interactie tussen informatie vanuit de overheid of gemeente en subjectieve armoede, respectievelijk 6,55 en 6,59. Omdat hoge VIF-scores de effecten van het model kunnen beïnvloeden, is gezocht naar een oorzaak van de multicollineariteit.

Ten eerste is de samenhang tussen de variabelen onderzocht. De matige samenhang ($r = 0,15$) tussen informatie vanuit de overheid of de gemeente en subjectieve armoede kan de hoge mate van multicollineariteit niet verklaren. Onderlinge correlaties van verklarende variabelen zouden ook de oorzaak kunnen zijn van multicollineariteit. Zo hebben bepaalde verklarende variabelen, zoals subjectieve armoede en stigma, een sterke correlatie en ook correleert informatie vanuit de overheid of gemeente significant met het terugbetalen van voorzieningen (respectievelijk $r = 0,61$ en $r = -0,41$). Om deze correlaties te ontlopen, zijn de drie interactietermen in aparte modellen geschat in plaats van samen in een model. Dit leverde echter geen verbetering van VIF-scores op.

Verwacht wordt daarom dat de hoge VIF-scores te verklaren zijn door de lage steekproefgrootte van het onderzoek. Model 6 is daarom, ondanks multicollineariteit, opgenomen in het onderzoek. Wel zijn er kanttekeningen geplaatst bij de effecten van model 6. Opvallende effecten kunnen te wijten zijn aan multicollineariteit.

Bovendien is model 6 gecontroleerd op assumpties van lineaire regressie. De assumpties van lineaire regressie zijn: onafhankelijke observaties, lineariteit, homoscedasticiteit en een normale verdeling van de residuen. Uit de controles is gebleken dat het model, ondanks de lage steekproefgrootte, voldoet aan de vier assumpties.

Ten slotte is er voor model 6 geanalyseerd of uitbijters en invloedrijke punten in de data aanwezig zijn en welke invloed deze punten hebben op het model. Op basis van *Cook's Distance* zijn twee invloedrijke punten gevonden. Model 6 is vervolgens geschat zonder deze uitbijters. Het model toonde geen significante veranderingen in effecten van de variabelen ten opzichte van het model met uitbijters. Daarom is besloten om de mogelijke invloedrijke punten in de data te behouden.

5. Conclusie en discussie

5.1 Onderzoeksvraag en hypothesen

In dit onderzoek is de volgende onderzoeksvraag onderzocht: *In hoeverre is er sprake van gebruik van sociale voorzieningen in Ten Boer en welke beweegredenen gaan schuil achter het gebruik van sociale voorzieningen?* In deze paragraaf worden de resultaten tegen het licht gehouden met het oog op de theorie en de vooraf opgestelde hypothesen. Vervolgens zal een antwoord op de onderzoeksvraag worden gegeven.

Ten eerste is onderzoek gedaan naar de mate van gebruik van sociale voorzieningen in Ten Boer. We kijken naar de bekendheid van de sociale voorzieningen, of mensen weten of zij in aanmerking komen en het gebruik van voorzieningen. Respondenten kennen gemiddeld 71,2% van de sociale voorzieningen en komen voor 38,1% van alle voorzieningen in aanmerking. Verder maken respondenten gemiddeld voor 65,7% gebruik van de voorzieningen, waarvoor zij in aanmerking komen. Tussen sociale voorzieningen zitten echter grote verschillen in het kennen en gebruiken van sociale voorzieningen.

Op het gebied van het kennen van de sociale voorzieningen scoren de bijzondere bijstand (59,5%), de witgoedregeling (50%) en de individuele inkomenstoelage (40,5%) laag. Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat zij de voorzieningen niet kennen. Als men niet weet dat de bijzondere bijstand, de witgoedregeling en de individuele inkomenstoelage beschikbaar zijn in Ten Boer, zullen zij ook niet weten of zij rechthebbend zijn. Een lage mate van bekendheid van sociale voorzieningen is onlosmakelijk verbonden met een laag gebruik van sociale voorzieningen (Simonse et al, 2022).

Bij het aanvragen van sociale voorzieningen is het cruciaal dat mensen weten of zij rechthebbende zijn van een sociale voorziening. Uit de resultaten blijkt dat een aanzienlijk aantal respondenten niet weten of zij in aanmerking komen voor bepaalde sociale voorzieningen. Bij de bijzondere bijstand (21,4%), kwijtschelding van gemeentelijke belastingen (23,8%), witgoedregeling (26,2%) en individuele inkomenstoelage (40,5%) weten veel respondenten niet of zij in aanmerking komen. Deze onwetendheid kan als gevolg hebben dat de betreffende voorzieningen minder vaak worden aangevraagd, terwijl mensen daar wel recht op hebben.

Ten slotte kijken we naar het gebruik van sociale voorzieningen in Ten Boer. Verreweg de meeste voorzieningen worden helemaal of in grote mate gebruikt wanneer men daar recht op heeft. Het gaat om de zorgtoelage, de huurtoelage, de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, de individuele inkomenstoelage, de bijstand en het kindgebonden budget. De witgoedregeling (62,5%), de bijzondere bijstand (60%) en de kinderopvangtoelage (55,6%) hebben een lage mate van gebruik.

Geconcludeerd wordt dat ruim een derde van de mensen die in aanmerking komt voor een voorziening, er geen gebruik van maakt. De wiggoedregeling, de bijzondere bijstand en het kindgebonden budget worden slechts in beperkte mate benut door rechthebbenden. Verder laten de bevindingen over het kennen van voorzieningen en het weten of men in aanmerking komt, zien dat veel sociale voorzieningen onbekend zijn onder de mensen, waardoor zij dus ook niet weten of zij in aanmerking komen. Dit gebrek aan kennis draagt bij aan een laag gebruik van sociale voorzieningen.

De tweede onderzoeksvraag richtte zich op beweegredenen van mensen die schuil gaan achter het gebruiken van sociale voorzieningen. De beweegredenen van mensen zijn opgedeeld in drie factoren: de attitude, de subjectieve norm en de bekwaamheid. Drie hypothesen toetsten de invloed van deze factoren op het gebruik van sociale voorzieningen.

De eerste hypothese stelde dat meer informatie over sociale voorzieningen en meer vertrouwen in instanties zorgen voor een positieve attitude en dat deze attitude vervolgens zorgt voor een hoger gebruik van sociale voorzieningen (Van Oorschot, 1991; Bajja, 2023; Simonse et al, 2022). Uit de resultaten blijkt een significant verband tussen informatie vanuit de overheid of de gemeente en het gebruik van voorzieningen. Dit betekent dat wanneer mensen meer informatie van de overheid of de gemeente ontvangen over sociale voorzieningen, zij deze voorzieningen vaker gebruiken. Er is geen verband gevonden tussen informatie over sociale voorzieningen die mensen zelf hebben en het gebruik van sociale voorzieningen. Het effect van vertrouwen in instanties op het gebruik van voorzieningen is tegen de verwachting in negatief en wordt in de discussie verder toegelicht. De hypothese is gedeeltelijk bevestigd: meer informatie vanuit de overheid of de gemeente leidt tot een groter gebruik van sociale voorzieningen. Het verstrekken van informatie over sociale voorzieningen door de overheid of de gemeente kan het gebruik van sociale voorzieningen bevorderen.

De tweede hypothese stelde dat een afname van stigmatisering en privacyoverwegingen leidt tot een positieve subjectieve norm, waardoor het gebruik van sociale voorzieningen zal toenemen (Bargain et al., 2012; Boscolo & Gallo, 2023; Wilke, 2021). Tegen de verwachting in blijkt dat stigmatisering een positief effect op het gebruik van sociale voorzieningen. Deze bevinding wordt verder toegelicht in de discussie. Privacyoverwegingen hebben, overeenkomstig de hypothese, een significant negatief effect op het gebruik van voorzieningen. Ook deze hypothese is dus gedeeltelijk bevestigd. Mensen die meer waarde hechten aan privacy maken minder gebruik van sociale voorzieningen, terwijl mensen die minder belang hechten aan privacy meer gebruik maken van sociale voorzieningen.

De derde hypothese was dat mensen meer sociale voorzieningen zouden gebruiken als zij weinig moeite ervaren bij het aanvragen van voorzieningen en als zij niet van mening zijn dat sociale

voorzieningen terugbetaald moeten worden (Boscolo & Gallo, 2023; Simonse et al., 2022). De analyses toonden kleine, positieve effecten van bekwaamheid en het terugbetalen van voorzieningen, maar deze effecten waren niet significant. Er is geen bewijs gevonden dat mensen, die weinig moeite hebben met voorzieningen aanvragen of niet denken dat voorzieningen terugbetaald moeten worden, meer gebruik maken van sociale voorzieningen. De bekwaamheid van mensen, heeft gecontroleerd voor geslacht en leeftijd, geen invloed op het gebruik van sociale voorzieningen.

Ten slotte is de invloed van subjectieve armoede onderzocht op het gebruik van sociale voorzieningen onderzocht, evenals de invloed van subjectieve armoede op de verbanden tussen de drie factoren en het gebruik van sociale voorzieningen. De hypothese veronderstelde een positief effect van subjectieve armoede op het gebruik van sociale voorzieningen, omdat werd verwacht dat mensen die zichzelf als arm aanschouwen, hun financiële situatie pogen te verbeteren en dus eerder hulp zoeken (Simonse et al, 2018; Chang et al, 2020; Bargain et al, 2012; Boscolo & Gallo, 2023; Wilke, 2021). Overeenkomstig de hypothese is de invloed van subjectieve armoede op het gebruik van sociale voorzieningen licht positief. Mensen die moeite hebben met rondkomen maken iets meer gebruik van sociale voorzieningen. Omdat het effect niet significant is, wordt de hypothese niet ondersteund.

Verder is de invloed van subjectieve armoede op de verbanden tussen de drie factoren en het gebruik van sociale voorzieningen gemeten. Uit de resultaten blijkt dat subjectieve armoede een positief interactie-effect heeft met informatie vanuit de overheid of de gemeente. Informatie vanuit de overheid of de gemeente leidt tot meer gebruik van sociale voorzieningen, wanneer mensen meer subjectieve armoede ervaren. De interactie-termen met privacyoverwegingen en het terugbetalen van sociale voorzieningen zijn negatief. Privacyoverwegingen en het idee dat voorzieningen terugbetaald moeten worden hebben dus een kleinere invloed op het gebruik van voorzieningen, naar mate mensen meer subjectieve armoede ervaren. Enkel het resultaat van de interactie tussen subjectieve armoede en de informatie vanuit de overheid of de gemeente bevestigt de hypothese.

Het onderzoek toont dat twee beweegredenen schuil gaan achter het gebruik van sociale voorzieningen in Ten Boer. Ten eerste blijkt dat mensen, die meer informatie ontvangen van de overheid of de gemeente over sociale voorzieningen, meer gebruik maken van sociale voorzieningen, gecontroleerd voor de andere variabelen. Dit benadrukt de rol van de overheid en de gemeente in het verstrekken van toegankelijke informatie over sociale voorzieningen. Meer specifiek kan de informatie worden gericht op mensen die moeite hebben met rondkomen en zichzelf als arm beschouwen. Uit het onderzoek kwam naar voren dat bij hen meer informatie vanuit de overheid of de gemeente, resulteert in een groter gebruik van sociale voorzieningen. Ten tweede toont het onderzoek dat mensen, die minder waarde hechten aan privacy, meer gebruik maken van sociale

voorzieningen, gecontroleerd voor geslacht, leeftijd en stigmatisering. Andersom geldt: mensen die privacy belangrijk vinden, maken minder gebruik van sociale voorzieningen. Dit resultaat toont dat privacyoverwegingen een belemmering kunnen vormen bij het gebruiken van sociale voorzieningen.

5.2 Discussie

5.2.1 Bevindingen

Uit dit onderzoek komt naar voren dat zowel informatie vanuit de overheid of de gemeente als privacyoverwegingen van mensen een significante invloed hebben op het gebruik van sociale voorzieningen in Ten Boer. De negatieve invloed van privacyoverwegingen op het gebruik van voorzieningen komt overeen met bestaande literatuur. Er is consensus in het wetenschappelijke debat dat een grotere behoefte aan privacy leidt tot minder gebruik van sociale voorzieningen (Bargain et al, 2012; Boscolo & Gallo, 2023).

Ook de invloed van informatie van de overheid of de gemeente komt overeen met inzichten uit de bestaande literatuur. Dit onderzoek toont de positieve rol van informatie op het gebruik van sociale voorzieningen, wat aansluit bij de wetenschappelijke consensus dat een gebrek aan informatie een oorzaak van niet-gebruik is (Van Oorschot, 1991; Simonse et al, 2022). Het resultaat onderstreept de grote rol van de overheid en de gemeente in het bevorderen van het gebruik van sociale voorzieningen. Proactief en doelgericht informatie verstrekken over de mogelijke sociale voorzieningen op landelijk en gemeentelijk niveau kunnen bijdragen aan het vergroten van bekendheid en bewustzijn over de beschikbare sociale voorzieningen.

Naast de resultaten die overeenkomen met de hypothesen, blijken sommige bevindingen tegenstrijdig te zijn met de bestaande literatuur en de opgestelde hypothesen. Ten eerste had het vertrouwen in instanties, gecontroleerd voor leeftijd, geslacht en informatie, een negatieve invloed op het gebruik van sociale voorzieningen. Dit was tegen de verwachting van de hypothese in, die stelde dat meer vertrouwen in instanties zou leiden tot een groter gebruik van sociale voorzieningen. Ten tweede bleek stigmatisering, gecontroleerd voor leeftijd, geslacht en privacyoverwegingen een positieve invloed te hebben op het gebruik van sociale voorzieningen, terwijl een negatief effect verwacht werd.

Beide effecten kunnen worden verklaard door causaliteit. Dit onderzoek stelt dat vertrouwen in instanties een oorzaak is die een verandering in het gebruik van sociale voorzieningen tot gevolg

heeft. Wanneer we het causale verband echter omdraaien, kunnen we verklaren dat meer gebruik van sociale voorzieningen leidt tot een lager vertrouwen in instanties. Oftewel, de mensen die veel gebruik maken van sociale voorzieningen hebben weinig vertrouwen in instanties. Dit lage vertrouwen kan bijvoorbeeld komen door eerdere negatieve ervaringen met instanties of sociale voorzieningen (Meij et al., 2020; Simonse et al., 2022). Ondanks een laag vertrouwen in instanties, maken deze respondenten veel gebruik van sociale voorzieningen.

Een andere onverwachte uitkomst was dat meer stigmatisering verband houdt met een hoger gebruik van sociale voorzieningen. Volgens de causaliteit van het onderzoek betekent dit dat meer stigmatisering resulteert in een hoger gebruik van sociale voorzieningen. Wanneer we de causaliteit omdraaien, betekent het verband dat een hoog gebruik van sociale voorzieningen leidt tot een toename in het ervaren van stigmatisering. Mensen, die veel sociale voorzieningen gebruiken, hebben ook het meeste last van stigmatisering. Het is mogelijk dat de noodzaak voor financiële ondersteuning voor respondenten zo groot is dat ze, ondanks het ervaren van stigmatisering, veel gebruik maken van sociale voorzieningen.

5.2.2 Reflectie onderzoek

Een van de sterke punten van het onderzoek is de unieke invalshoek op het probleem van niet-gebruik. Waar niet-gebruik van sociale voorzieningen doorgaans wordt gemeten aan de hand van objectieve cijfers, biedt dit onderzoek een casestudy vanuit een subjectief perspectief. Het voordeel van de subjectieve invalshoek is dat het probleem van niet-gebruik wordt bekeken vanuit mensen zelf. Hierdoor ligt de focus op de individuele keuze is om sociale voorzieningen te gebruiken. Door de kleinschalige aanpak wordt duidelijk hoe het gebruik van sociale voorzieningen in een specifieke context wordt ervaren. In tegenstelling tot grootschalig onderzoek maakt deze benadering het eenvoudiger om beleidsaanknopingspunten te vinden voor Ten Boer.

Ook de sociaalpsychologische theorie van gepland gedrag is een meerwaarde voor het onderzoek. Door deze theorie toe te passen, richt het onderzoek zich op het menselijk gedrag dat ten grondslag ligt aan het probleem van niet-gebruik van sociale voorzieningen. De theorie van gepland gedrag is geschikt om menselijk gedrag te verklaren en biedt daarmee een bruikbaar kader voor het onderzoeken van beweegredenen achter het gebruik van sociale voorzieningen. Aangezien diverse beweegredenen schuil kunnen gaan achter de keuze om gebruik te maken van sociale voorzieningen, bieden de drie factoren van de theorie – attitude, subjectieve norm en bekwaamheid - een gestructureerde basis om beweegredenen te onderzoeken.

Aan de andere kant heeft het onderzoek ook enkele beperkingen. Allereerst is de steekproefgrootte klein, wat betekent dat de resultaten mogelijk niet de exacte afspiegeling zijn van de doelpopulatie. De lage response kan veroorzaakt zijn doordat het onderzoek een gevoelig onderwerp betreft. Aannemelijker is dat de lage response te maken heeft met de wijze van dataverzameling. Wegens beperkte tijd en middelen van het onderzoek werd iedere respondent eenmaal per post benaderd. Herhaaldelijk verspreiden van vragenlijsten of het persoonlijk benaderen van respondenten had de response en dus de steekproefgrootte kunnen verhogen.

Verder is de generaliseerbaarheid van dit onderzoek naar een bredere context beperkt, omdat het onderzoek zich specifiek richtte op Ten Boer en huishoudens in sociale huurwoningen. Hoewel het onderzoek waardevolle inzichten biedt in de beweegredenen van deze huishoudens, maakt de kleine steekproefgrootte het moeilijk om met zekerheid te zeggen dat de bevindingen gelden voor alle sociale huurwoningen in Ten Boer, laat staan voor die buiten Ten Boer. Dit betekent dat de resultaten voornamelijk relevant zijn voor Ten Boer.

Een andere beperking van het onderzoek ligt in de operationalisaties van de variabelen. In dit onderzoek zijn concepten op subjectieve wijze gemeten, terwijl onderzoek naar niet-gebruik doorgaans gebaseerd is op objectieve cijfers. Objectieve cijfers bieden een exact overzicht van de werkelijke situatie: ze tonen aan wie wettelijk gezien in aanmerking komt voor een voorziening en wie daadwerkelijk gebruik maakt van deze voorziening. Door gebruik van sociale voorzieningen op subjectieve wijze te meten, bestaat het risico dat mensen denken recht te hebben op voorzieningen, terwijl dit objectief gezien niet het geval is. Een gevolg van de subjectieve meting kan zodoende zijn, dat het onderzoek een licht vertekend beeld geeft van het gebruik van sociale voorzieningen in Ten Boer. Ook hierbij geldt dat het onderzoek beperkte middelen tot de beschikking had, waarbij enkel een subjectieve meting van het gebruik van sociale voorzieningen binnen de mogelijkheden van het onderzoek lag.

5.2.3 Vervolgonderzoek

Omdat uit het onderzoek naar voren kwam dat privacyoverwegingen van mensen een rol spelen bij het aanvragen van sociale voorzieningen, vormt dit een interessante onderwerp voor toekomstig onderzoek. Vervolgonderzoek zou kunnen verkennen welke specifieke overwegingen mensen tegenhouden om sociale voorzieningen te gebruiken. Als duidelijk is welke zorgen omtrent privacy mensen hebben, kan de gemeente beleid vormen dat zorgen omtrent privacy wegneemt. Wanneer minder mensen zich zorgen maken om hun privacy bij het gebruiken van sociale voorzieningen, zal het gebruik toenemen.

Ook de invloed van informatie vanuit de overheid of de gemeente is belangrijk om verder te onderzoeken. Vervolgonderzoek kan onderzoeken welke vormen van informatie effectief zijn om mensen bewust te maken van de mogelijke sociale voorzieningen. De overheid en gemeenten kunnen zowel algemene bekendheid over voorzieningen stimuleren, als mensen bewust maken van het feit dat zij recht hebben op sociale voorzieningen. Op beleidsgebied zien we dat de Nederlandse overheid meer informatie wil gaan verspreiden over sociale voorzieningen. De overheid en gemeenten hebben een plan liggen om burgers actief en persoonlijk te benaderen en hen te informeren over hun rechten op sociale voorzieningen (Ministerie van Algemene Zaken, 2024). Dit is volgens de bevindingen van het onderzoek een geschikte manier om het gebruik van sociale voorzieningen te laten toenemen.

Kwalitatief onderzoek is bij uitstek geschikt om beweegredenen achter het gebruik van sociale voorzieningen verder te onderzoeken. Bestaand onderzoek toont diverse oorzaken die consistent naar voren komen. Door met rechthebbenden in gesprek te gaan, kan meer inzicht in deze oorzaken worden verkregen. Op het gebied van privacy kan kwalitatief onderzoek bijvoorbeeld belemmeringen van mensen blootleggen. Daarnaast kan kwalitatief onderzoek inzicht bieden in welke vormen van informatieverbreiding effectief zijn en hoe, volgens rechthebbenden zelf, het gebruik van sociale voorzieningen kan worden verhoogd. Het onderzoeken van deze vraagstukken levert inzichten op die bijdragen aan het bevorderen van het gebruik van sociale voorzieningen.

6. Bibliografie

- Aedes. (2024). Huurbeleid in 2024. Aedes (Vereniging van woningcorporaties).
<https://aedes.nl/huurbeleid-en-betaalbaarheid/huurbeleid-2024>
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-t](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-t)
- Armoedefonds. (2023, Maart 10). Armoedefonds. Armoede in Nederland.
<https://www.armoedefonds.nl/armoede/armoede-in-nederland/>
- Bajja, F. (2023, November 15). Wantrouwen in de overheid: “Burgers zijn kopschuw geworden.” NOS.
<https://nos.nl/artikel/2497916-wantrouwen-in-de-overheid-burgers-zijn-kopschuw-geworden>
- Bargain, O., Immervoll, H., & Viitamäki Heikki. (2012). No claim, no pain. measuring the non-take-up of social assistance using register data. *The Journal of Economic Inequality*, 10(3), 375–395:
- Bennett, F. (2024). Take-up of social security benefits: past, present – and future?. *Journal of Poverty and Social Justice*, 32(1), 2-25. Retrieved May 27, 2024, from
<https://doi.org/10.1332/17598273Y2023D000000005>
- Bienkunska, A. & Piasecki, T. (2022). Measuring Objective and Subjective Aspects of Poverty. Discussion of Different Approaches and Measurement Methods Based on the Polish EU-SILC Survey. 37th IARIW General Conference.
- Boscolo, S., & Gallo, G. (2023). The struggle of being poor and claimant: evidence on the non-take-up of social policies in Italy. *Italian Economic Journal*, 1–24.
- CBS. (2023). Risico Op Armoede Bij Huishoudens - Armoede En Sociale Uitsluiting 2023 | CBS.
<https://longreads.cbs.nl/armoede-en-sociale-uitsluiting-2023/risico-op-armoede-bij-huishoudens/#:~:text=637%20duizend%20mensen%20met%20risico%20op%20armoede%20in%202022&text=Dat%20komt%20overeen%20met%203,dan%20in%20de%20voorgaande%20jaren.>

Centraal Planbureau. (2019). Gebruik (en niet-gebruik) van toeslagen in Nederland.

<https://www.cpb.nl/gebruik-en-niet-gebruik-van-toeslagen-in-nederland>

Chang, Q., Peng, C., Guo, Y., Cai, Z., & Yip, P. S. F. (2020). Mechanisms connecting objective and subjective poverty to mental health: Serial mediation roles of negative life events and social support. *Social Science & Medicine*, 265, 113308

<https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113308>

Contzen, S. & Crettaz, E. (2019). Being a poor farmer in a wealthy country: A Swiss case study: *Sociologia Ruralis*, 59(3), pp. 393-418. Wiley-Blackwell.

Dare, S.E., van Dijk, W.W., van Dijk, E. et al. (2023). How Executive Functioning and Financial Self-efficacy Predict Subjective Financial Well-Being via Positive Financial Behaviors. *J Fam Econ Iss* 44, 232–248 <https://doi.org/10.1007/s10834-022-09845-0>

Delsen, L. W. M. (2019). Armoede meten was, is en blijft arbitrair maar zinvol.

Eg, R. (2024). Minder armoede, maar groep Nederlanders zonder eten daalt niet: hoe kan dat? NOS. <https://nos.nl/artikel/2517014-minder-armoede-maar-groep-nederlanders-zonder-eten-daalt-niet-hoe-kan-dat>

Gronometer | Gemeente Groningen. (n.d.). <https://groningen.buurtmonitor.nl/>

Hak, D., & Sanders, K. (1997). Nederlandse sociologie-inleidingen: over hoofdvragen en problemen. *Mens En Maatschappij*, 72(4), 387–395.

<http://rjh.ub.rug.nl/index.php/MenM/article/view/18484>

Heale, R., & Twycross, A. (2017). What is a case study?. *Evidence-based nursing*.

Hoff, S. & B. van Hulst (2019). Wat is armoede?. In: *Armoede in kaart: 2019*. Geraadpleegd op 7 november 2023 via <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/wat-is-armoede>

Kalinowski, S. & Rosa, A. (2021). Sustainable development and the problems of rural poverty and social exclusion in the EU countries. *European Research Studies Journal*, 24(2), 438-463.

Kompas van Groningen - Basismonitor Groningen. (n.d.). Kompas Van Groningen.

<https://basismonitor-groningen.nl/kompasvangroningen/>

Kuivalainen, S. (2014). Subjective Poverty. In: Michalos, A.C. (eds) Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_2900

Lever, J.P., Piñol, N.L. & Uralde, J.H. (2005). Poverty, Psychological Resources And Subjective Well-Being. Soc Indic Res 73, 375–408 <https://doi.org/10.1007/s11205-004-1072-7>

Marissal, P., May, X., & Mesa Lombillo, D. (2013). Stedelijke en plattelandsarmoede: synthese.

Mathijssen, C. (2012). Plattelandsarmoede in Vlaanderen en Wallonië. Cera CVBA.

Meij, E., Haartsen, T. & Meijering, L. (2020). Enduring rural poverty: Stigma, class practices and social networks in a town in the Groninger Veenkoloniën. J Rural Stud. 2020 Oct;79:226-234. doi: 10.1016/j.jrurstud.2020.08.031

Mickelson, K. & Williams, S. (2008). Perceived Stigma of Poverty and Depression: Examination of Interpersonal and Intrapersonal Mediators. Journal of Social and Clinical Psychology – 27. 903-930

Ministerie van Algemene Zaken. (2022, March 15). Wat is het sociaal minimum en wat als mijn uitkering lager is? Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ww-uitkering/vraag-en-antwoord/wat-is-het-sociaal-minimum-en-wat-als-mijn-uitkering-lager-is-dan-dat-minimum>

Ministerie van Algemene Zaken. (2024, February 10). Kabinet wil bestaanszekerheid vergroten door beter gebruik van regelingen. Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/02/09/kabinet-wil-bestaanszekerheid-vergroten-door-beter-gebruik-van-regelingen>

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2023, December 21). Armoede verminderen. Armoedebestrijding | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/armoedebestrijding/armoede->

[verminderen#:~:text=In%20Nederland%20leven%20ruim%20900.000,voorkomen%20en%20aan%20te%20pakken](#)

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2022, January 31). Niet-gebruik van de algemene bijstand. Rapport | Rijksoverheid.nl.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/06/15/bijlage-iii-inspectie-szw-rapportage-niet-gebruik-algemene-bijstand>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2023, July 3). Op weg naar een nieuwe armoedegrens. Publicatie | Sociaal En Cultureel Planbureau.

<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2023/06/30/op-weg-naar-een-nieuwe-armoedegrens>

Minnema, E. (2022, December 24). Armoedebeleid verschilt per gemeente soms sterk: “Verschillen zijn oneerlijk.” RTV Noord. <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/984468/armoedebeleid-verschilt-per-gemeente-soms-sterk-verschillen-zijn-oneerlijk>

Muhammad, T., Srivastava, S. & Sekher, T.V. (2021). Association of self-perceived income status with psychological distress and subjective well-being: a cross-sectional study among older adults in India. BMC Psychol 9, 82. <https://doi.org/10.1186/s40359-021-00588-5>

NOS. (2023a, May 10). Beleid werkt niet: in de Veenkoloniën komen er alleen maar arme mensen bij. NOS. <https://nos.nl/artikel/2474546-beleid-werkt-niet-in-de-veenkolonien-komen-er-alleen-maar-arme-mensen-bij>

NOS. (2023b, August 17). CPB: zonder nieuwe ingrepen neemt armoede toe. NOS.

<https://nos.nl/artikel/2486898-cpb-zonder-nieuwe-ingrepen-neemt-armoede-toe>

Simons, A. M. W., Houkes, I., Koster, A., Groffen, D., & Bosma, H. (2018). The silent burden of stigmatisation: a qualitative study among Dutch people with a low socioeconomic position. BMC Public Health, 18(1). <https://doi.org/10.1186/s12889-018-5210-6>

Simonse, O., Vanderveen, G., Van Dillen, L. F., Van Dijk, W. W., & Van Dijk, E. (2022). Social security or

insecurity? The experience of welfare participation by financially vulnerable households in the Netherlands. *Social Policy & Administration*, 57(3), 255–271.

<https://doi.org/10.1111/spol.12849>

Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). (z.d.). Actuele bedragen | UWV |

Particulieren. <https://www.uwv.nl/particulieren/bedragen/detail/sociaal-minimum>

Van Oorschot, W. (1991). Non-take-up of social security benefits in Europe. Tilburg University

Research Portal. <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/non-take-up-of-social-security-benefits-in-europe>

Van Oorschot, W. (1996). Gedeelde verantwoordelijkheid: Over omvang en oorzaken van niet-gebruik van sociale zekerheid in Nederland. *Sociale Wetenschappen*, 39, 1-32.

Van Wensen, J. (2023, August 2). Verscholen armoede? Vergeet de middeninkomens niet - EW.

EWmagazine.nl. <https://www.ewmagazine.nl/economie/achtergrond/2023/07/ingezonden-opinie-verscholen-armoede-vergeet-de-middeninkomens-niet-1049085/>

Vermeer, M. (2022, November 12). Nibud: betalingsproblemen stapelen zich op - Nibud. Nibud.

<https://www.nibud.nl/nieuws/nibud-betalingsproblemen-stapelen-zich-op/#:~:text=Hogere%20inkomens%20vaker%20moeite%20met%20rondkomen&text=Belangrijkste%20redenen%20voor%20de%20problemen,ze%20te%20veel%20geld%20uitgeven.>

Vrooman, C. & Wildeboer Schut, J.M. (2013). Het karige bestaan: een kwart eeuw armoede in

Nederland. <https://www.tpedigitaal.nl/artikel/het-karige-bestaan-een-kwart-eeuw-armoede-nederland>

Vuorenlinna, E., Välimäki, S., Lindberg, M. et al. (2023). Poverty as a Driver of Stigma among Finnish

Children during the Covid-19 Pandemic– Evidence from the 2021 Children’s Voice Survey.

Child Ind Res 16, 2631–2652 (2023). <https://doi.org/10.1007/s12187-023-10069-3>

Wilke, F. (2021). Institutionalized normality and individual living situations. the non-take-up of old-age basic income support in Germany, *47(2)*, 181–200.

7. Bijlagen

I. Fysieke vragenlijst en informatie

De volgende informatie was te vinden op de fysieke vragenlijst. Het gaat om één A4 aan informatie over het onderzoek, anonimiteit van het onderzoek en het inleveren van de vragenlijst. Vervolgens begint de vragenlijst.

Bestaanszekerheid en ondersteuning in regio Ten Boer

Geachte mevrouw/meneer,

Mijn naam is Rutger. Voor mijn masterstudie Sociologie ben ik via mijn stage bij WIJS Groningen in contact gekomen met WIJ Ten Boer, een organisatie die u misschien wel kent. Voor mijn scriptie doe ik onderzoek naar of mensen armoede ervaren en of zij een beroep doen op sociale voorzieningen. Ik voer dit onderzoek in samenwerking met WIJ Ten Boer uit en wil graag meer te weten komen over uw ervaringen hiermee. Daarom nodig ik u uit om de vragenlijst in te vullen waarmee ik gegevens ga verzamelen voor mijn onderzoek. Ik leg hieronder uit wat het onderzoek inhoudt, zodat u kunt besluiten of u wel of niet meedoet.

De vragen gaan over u en uw huishouden, over hoe u aankijkt tegen armoede, de voorzieningen hiervoor (bijv. bijzondere bijstand) en uw eventuele ervaringen met deze zaken. Dit zouden voor u moeilijke of vervelende vragen kunnen zijn. Er bestaan geen goede of foute antwoorden, maar u kunt uiteraard zelf beslissen of u een vraag wel of niet beantwoordt. Het invullen van de vragenlijst duurt ruim 5 minuten. Als u een fysieke vragenlijst invult kunt u deze inleveren bij WIJ Ten Boer. Ook niet volledig ingevulde vragenlijsten zijn de moeite van het inleveren waard.

Uw antwoorden op de vragenlijst zullen zo worden verwerkt dat u niet herkenbaar bent. Ook uw adres wordt niet opgeslagen. Dit betekent dat als u de vragenlijst heeft ingeleverd, ik niet kan achterhalen wie die heeft ingevuld. Uw gegevens zullen alleen door mij worden gebruikt in dit onderzoek. Mijn begeleider, Christian Steglich, kan de data inzien als dit nodig is voor het onderzoek.

De resultaten van het onderzoek worden gebruikt in mijn scriptie, die aan WIJ Ten Boer wordt aangeboden. Ook hierin bent niet herkenbaar. Voor het verwerken van uw antwoorden op de vragenlijst en het gebruiken ervan in mijn scriptieonderzoek heb ik wel uw toestemming nodig. Deze kunt u geven op de eerste pagina van de vragenlijst. Als de vragenlijst is ingeleverd, kan uw medewerking niet meer stopgezet worden, omdat uw vragenlijst niet meer herkenbaar is. Voor

eventuele vragen over het onderzoek, de vragenlijst, de resultaten van het onderzoek kunt u mailen naar: r.b.schuilting@student.rug.nl.

Bij voorbaat dank voor het meewerken aan het onderzoek!

Toestemming:

- Ik heb de informatie over het onderzoek gelezen. Ik heb genoeg gelegenheid gehad om er vragen over te stellen.
- Ik begrijp waar het onderzoek over gaat, wat er van mij gevraagd wordt, hoe er met mijn gegevens wordt omgegaan en wat mijn rechten hierbij zijn.
- Ik begrijp dat deelname aan het onderzoek vrijwillig is. Ik kies er zelf voor om mee te doen. Ik kan op elk moment stoppen met meedoen. Als ik stop hoef ik niet uit te leggen waarom. Stoppen zal geen negatieve gevolgen voor mij hebben.
- Ik geef hieronder aan waar ik toestemming voor geef.

Toestemming voor deelname aan het onderzoek:

Ja, ik geef toestemming voor deelname.

Nee, ik geef geen toestemming voor deelname.

Toestemming voor het verwerken van mijn persoonsgegevens:

Ja, ik geef toestemming voor de verwerking van mijn persoonsgegevens zoals vermeld in de onderzoeksinformatie. Ik weet dat ik na het inleveren van de vragenlijst niet meer kan vragen om mijn gegevens te laten verwijderen. .

Nee, ik geef geen toestemming voor de verwerking van mijn persoonsgegevens.

Vragenlijst:

- 1. Wat is uw geslacht?**
- 2. Wat is uw leeftijd?**
- 3. Wat is de hoogste opleiding die u heeft afgemaakt?**

- Vroegschoolse educatie (bijv. kleuterschool)
- Primair onderwijs (bijv. basisschool)
- Lager, middelbaar onderwijs (bijv. mulo, VMBO, MAVO, of onderbouw HAVO/VWO)
- Hoger, middelbaar onderwijs (bijv. hbs, HAVO, atheneum of VWO)
- Middelbaar beroepsonderwijs (bijv. MTS, MEAO, MBO of beroepsopleidingen)
- Hoger onderwijs (bijv. propedeuse, bachelor HBO/WO, HTS, HEAO)
- Master
- Doctoraat of PhD
- Anders:

4. Uit hoeveel personen bestaat uw huishouden?

5. Hoeveel personen dragen bij aan het inkomen van uw huishouden?

6. Welke werktoestand is op u van toepassing?

- Niet beschikbaar voor werk (bijv. door langdurige ziekte)
- (Tijdelijk) werkloos of werkzoekend
- Student (eventueel met bijbaan)
- Werkt in loondienst
- Werkt als zelfstandige
- Gepensioneerd
- Anders, namelijk:

**7. Hoeveel bruto inkomen heeft uw totale huishouden per maand?
(exclusief uitkeringen en toeslagen)**

- < 1500 euro per maand
- Tussen 1500 – 2250 euro per maand
- Tussen 2250 – 3000 euro per maand
- Tussen 3000 – 3750 euro per maand
- Tussen 3750 – 4500 euro per maand
- > 4500 euro per maand
- Dit deel ik liever niet

8. Is uw huishouden in staat om rond te komen?

- Met grote moeite
- Met moeite
- Voldoende
- Comfortabel
- Zeer gemakkelijk
- Dit deel ik liever niet

9. Bent u tevreden met het inkomen van uw huishouden?

- Erg ontevreden
- Ontevreden

- Neutraal
- Tevreden
- Erg tevreden
- Dit deel ik liever niet

10. Van welk bedrag per maand zou uw huishouden rond kunnen komen?
(openlaten als u deze vraag niet wilt beantwoorden)

11. Wat is volgens u armoede? (in een paar zinnen)

De volgende gaan vragen over sociale voorzieningen die men aan kan vragen via de overheid of gemeente. In dit onderzoek gaat het om de volgende voorzieningen: Bijstandsuitkering, Bijzondere bijstand, Witgoedregeling Inkomensloeslag, Kwijtschelding gemeentebelastingen, Kinderopvangtoeslag, Huurtoeslag, Zorgtoeslag en Kindgebonden budget.

12. Kent u de volgende voorzieningen?

(Zet een kruisje, meerdere antwoorden mogelijk)

Voorzieningen:	Ik ben ermee bekend	Ik ben er niet mee bekend
Bijstandsuitkering		
Bijzondere bijstand		
Witgoedregeling		
Inkomensloeslag		
Kwijtschelding gemeentebelastingen		
Kinderopvangtoeslag		
Huurtoeslag		
Zorgtoeslag		
Kindgebonden budget		

13. Komt u in aanmerking voor deze voorzieningen?

(Zet een kruisje, meerdere antwoorden mogelijk)

Voorzieningen:	Ja, ik kom in aanmerking voor	Ik weet het niet	Ik kom er niet voor in aanmerking
Bijstandsuitkering			
Bijzondere bijstand			
Witgoedregeling			
Inkomenstoeslag			
Kwijtschelding gemeentebelastingen			
Kinderopvangtoeslag			
Huurtoeslag			
Zorgtoeslag			
Kindgebonden budget			

14. Maakt u gebruik van de volgende voorzieningen? (Zet een kruisje, meerdere antwoorden mogelijk)

Voorzieningen:	Ja, maak ik gebruik van	Ik maak er geen gebruik van
Bijstandsuitkering		
Bijzondere bijstand		
Witgoedregeling		
Inkomenstoeslag		
Kwijtschelding gemeentebelastingen		
Kinderopvangtoeslag		
Huurtoeslag		
Zorgtoeslag		
Kindgebonden budget		

De volgende vragen gaan over het aanvragen van voorzieningen of regelingen bij de gemeente of overheid. Het kan zijn dat u geen beroep doet op een uitkering of toeslag. Denk dan aan andere overheidsdiensten, zoals een DigiD aanvraag of belastingaangifte.

15.

Stellingen:	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Niet van toepassing
De gemeente of overheid verspreidt informatie over sociale voorzieningen voor regio Ten Boer.						
Ik beschik zelf over voldoende informatie over sociale voorzieningen in omgeving Ten Boer.						
Ik heb weleens moeite met het (digitaal) aanvragen van voorzieningen van de overheid of gemeente.						
Ik kan hulp gebruiken bij het aanvragen van sociale voorzieningen.						
Ik vind dat het aanvragen van voorzieningen een moeilijk of complex proces is						
Ik vind dat, bij het doen van een aanvraag, de gemeente of overheid veel informatie van mij nodig heeft.						
Ik heb het idee dat voorzieningen vanuit de gemeente of overheid moeten worden terugbetaald.						
Ik hecht meer waarde aan privacy ook al loop ik dan misschien een toeslag of uitkering mis.						
Bij het aanvragen van voorzieningen heb ik vertrouwen in de overheid.						
Bij het aanvragen van voorzieningen heb ik vertrouwen in de gemeente.						

Door de inflatie en hoge energieprijzen van de afgelopen jaren hebben steeds meer mensen in Nederland moeite met rondkomen en voelen zich hierdoor vaker in financieel opzicht ongemakkelijk, bijvoorbeeld ten opzichte van hun omgeving (vrienden, familie, kennissen, buren). De volgende stellingen gaan over dit soort gevoelens en hoe vaak zij optreden. U mag een kruisje zetten in het vakje dat van toepassing is op uw eigen situatie.

16.

Stellingen	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	Niet van toepassing

Ik heb minder te besteden dan mensen om mij heen.						
Er zijn momenten geweest waar ik me schaamde voor mijn financiële situatie.						
Ik schaam me nu voor mijn financiële situatie.						
Ik denk dat mijn omgeving op mij neerkijkt vanwege mijn financiële situatie.						
Ik denk dat mijn omgeving op mij neerkijkt, omdat ik een sociale voorziening gebruik.						
In mijn omgeving is het geaccepteerd een sociale voorziening aan te vragen.						
Mensen behandelen mij anders vanwege mijn financiële situatie.						
Ik denk dat mensen achter mijn rug om negatieve dingen over mij zeggen vanwege mijn financiële situatie.						
Ik kan niet meedoen aan uitjes met mijn omgeving, vanwege mijn financiële situatie.						

Hartelijk bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

II. Online vragenlijst en informatie

De online vragenlijst is met de volgende informatie op één A4 (voorkant en achterkant) in WIJ-envelop afgeleverd bij de doelpopulatie. Onderaan de pagina stonden een QR-code en link via waar respondenten konden deelnemen aan het onderzoek. Deze links zijn verwijderd, omdat het onderzoek is afgerond.

Bestaanszekerheid en ondersteuning in regio Ten Boer

Geachte mevrouw/meneer,

Mijn naam is Rutger. Voor mijn masterstudie Sociologie ben ik via mijn stage bij WIJS Groningen in contact gekomen met WIJ Ten Boer, een organisatie die u misschien wel kent. Voor mijn scriptie doe ik onderzoek naar of mensen armoede ervaren en of zij een beroep doen op sociale voorzieningen. Ik voer dit onderzoek in samenwerking met WIJ Ten Boer uit en wil graag meer te weten komen over uw ervaringen hiermee. Daarom nodig ik u uit om de vragenlijst in te vullen waarmee ik gegevens ga verzamelen voor mijn onderzoek. Een QR-code voor de vragenlijst vindt u op de volgende pagina. Als dat niet lukt staat er nog een link naast. Als u graag mee wilt doen aan het onderzoek, maar liever een papieren vragenlijst heeft, kunt u mailen naar: r.b.schuiling@student.rug.nl. Ik leg hieronder uit wat het onderzoek inhoudt, zodat u kunt besluiten of u wel of niet meedoet.

De vragen gaan over u en uw huishouden, over hoe u aankijkt tegen armoede, de voorzieningen hiervoor (bijv. toeslagen) en uw eventuele ervaringen met deze zaken. Dit zouden voor u moeilijke of vervelende vragen kunnen zijn. Er bestaan geen goede of foute antwoorden, maar u kunt uiteraard zelf beslissen of u een vraag wel of niet beantwoordt. Het invullen van de vragenlijst duurt ruim 5 minuten. Als u een fysieke vragenlijst invult kunt u deze inleveren bij WIJ Ten Boer. Ook niet volledig ingevulde vragenlijsten zijn de moeite van het inleveren waard.

Uw antwoorden op de vragenlijst zullen zo worden verwerkt dat u niet herkenbaar bent. Ook uw adres wordt niet opgeslagen. Dit betekent dat als u de vragenlijst heeft ingeleverd, ik niet kan achterhalen wie die heeft ingevuld. Uw gegevens zullen alleen door mij worden gebruikt in dit onderzoek. Mijn begeleider, Christian Steglich, kan de data inzien als dit nodig is voor het onderzoek.

De resultaten van het onderzoek worden gebruikt in mijn scriptie, die aan WIJ Ten Boer wordt aangeboden. Ook hierin bent u niet herkenbaar. Voor het verwerken van uw antwoorden op de vragenlijst en het gebruiken ervan in mijn scriptieonderzoek heb ik wel uw toestemming nodig. Deze kunt u geven op de eerste pagina van de vragenlijst. Als de vragenlijst is ingeleverd, kan uw medewerking niet meer stopgezet worden, omdat uw vragenlijst niet meer herkenbaar is. Voor eventuele vragen over het onderzoek, de vragenlijst, de resultaten van het onderzoek kunt u mailen naar: r.b.schuiling@student.rug.nl.

Bij voorbaat dank voor het meewerken aan het onderzoek!

III. Missende waarden, operationalisaties en beschrijvende statistieken

Missende waarden

Allereerst wil ik inzicht geven in de veranderingen die aan de data zijn gemaakt. Sommige vragenlijsten waren incompleet of bepaalde vragen waren niet ingevuld. Om inzicht te krijgen in de missende waarden zijn van alle variabelen niet ingevulde antwoorden geregistreerd als 99. Vervolgens zijn deze waarden als missend geregistreerd. Ook geldt voor bepaalde vragen en stellingen dat respondenten, afhankelijk van de vraag of stelling, konden kiezen voor de antwoorden 'dit deel ik liever niet' of 'niet van toepassing'. Ook deze antwoorden zijn geregistreerd als missende waarden, omdat zij geen informatie geven over de vraag of stelling. Deze antwoorden zijn geregistreerd als 99 en vervolgens als missende waarden. Verder is, zoals in de methoden beschreven, het antwoord 'weet ik niet' op het in aanmerking komen voor voorzieningen geregistreerd als 0,5 in plaats van 3. Hiermee is het antwoord 'ik weet het niet' tussen in aanmerking komen en niet in aanmerking komen in geplaatst.

Imputeren

Bij enkele respondenten zijn er missende waarden bij het invullen van de matrixtabel over het kennen, in aanmerking komen en gebruik van voorzieningen. Wanneer bij respondenten voorzieningen ontbreken kies ik ervoor om deze data te imputeren. Met het oog op andere antwoorden van de respondenten zijn de missende waarden gecodeerd als 0 ('niet kennen', 'niet in aanmerking komen' of 'geen gebruik maken van'). Immers, als mensen bij bepaalde voorzieningen kiezen voor 'ja ik maak er gebruik van' kan beredeneerd worden dat zij andere voorzieningen open laten (missende waarden), omdat zij er geen gebruik van maken. Bij enkele respondenten zijn er meerdere voorzieningen of categorieën niet ingevuld, waardoor ik hieronder uitgebreid beschrijf hoe deze waarden handmatig geïmputeerd zijn in de dataset.

Allereerst heeft Respondent 1 missende waarden bij het kennen van zeven sociale voorzieningen en het gebruik van dezelfde zeven sociale voorzieningen. Gezien het feit dat de respondent wel het kennen en gebruik van huurtoeslag en zorgtoeslag heeft ingevuld, imputeer ik de missende waarden met code 0. Een antwoord van 0 betekent dat de respondent de andere voorzieningen niet kent en er geen gebruik van maakt. Immers, de respondent heeft in de matrixtabel de andere voorzieningen overgeslagen en niet ingevuld.

Respondent 10 heeft bij het kennen en in aanmerking komen van voorzieningen geen antwoorden gegeven, maar aangegeven gebruik te maken van de witgoedregeling, zorgtoeslag, huurtoeslag en het kindgebonden budget. Hierbij beargumenteer ik dat het gebruiken van deze

voorzieningen laat zien dat de respondent ook de voorzieningen kent en ervoor in aanmerking komt. De voorzieningen witgoedregeling, zorgtoeslag, huurtoeslag en het kindgebonden budget zijn bij categorie 'kennen' en 'in aanmerking komen' gecodeerd als 1. De missende waarden bij 'kennen' zijn geregistreerd als 0. Bij 'in aanmerking komen' registreer ik de missende waarden als antwoord 0,5 = 'weet ik niet.'

Respondent 16 kent de huurtoeslag en de zorgtoeslag, komt hiervoor in aanmerking en maakt er gebruik van. Bij de andere voorzieningen is bij 'kennen' niets ingevuld, bij 'in aanmerking komen' en 'gebruik maken van' is in sommige gevallen 'nee' ingevuld en soms niets ingevuld. De voorzieningen bij 'kennen' en 'gebruik maken van', met uitzondering van huurtoeslag en zorgtoeslag, zijn gecodeerd als 0. Bij 'in aanmerking komen' zijn missende waarden gecodeerd als 0,5 ('ik weet het niet'), omdat de respondent bij enkele voorzieningen wel heeft aangegeven er niet voor in aanmerking te komen.

Respondent 19 geeft aan in aanmerking te komen voor de kinderopvangtoeslag en huurtoeslag. Daarom zijn deze bij 'kennen' gecodeerd als 1. Overige voorzieningen zijn bij kennen gecodeerd als 0. Verder zijn zorgtoeslag en kindgebonden budget niet ingevuld bij 'in aanmerking komen' en 'gebruik maken van'. Bij 'in aanmerking komen' zijn zorgtoeslag en kindgebonden budget gecodeerd als 0,5 ('weet ik niet') en bij 'gebruik maken van' zijn deze voorzieningen gecodeerd als 0 ('geen gebruik').

Operationalisaties

Subjectieve armoede

Variabele subjectieve armoede bestaat uit twee gemeten vragen: *Is uw huishouden in staat om rond te komen* en *bent u tevreden met het inkomen van uw huishouden?* De samenhang tussen deze variabelen is gemeten door een Cronbach's Alpha toets uit te voeren. De Alpha werd vastgesteld op 0,877. Een score tussen 0,8 en 0,9 betekent een hoge samenhang tussen de variabelen, waarop de variabelen zijn samengevoegd tot *subjectieve armoede*. Verder is de variabele *subjectieve armoede* gespiegeld, waardoor een hogere score op subjectieve armoede betekent dat mensen meer armoede ervaren.

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
Is uw huishouden in staat om rond te komen?	3,12	1,053	41
Bent u tevreden met het inkomen van uw huishouden?	3,56	,976	41

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,877	,878	2

Vertrouwen in instanties

De variabele vertrouwen in instanties bestaat uit vertrouwen in de overheid en vertrouwen in de gemeente. Vanwege een hoge samenhang tussen de variabelen was het mogelijk deze samen te voegen (Alpha = 0,787). Het gemiddelde van vertrouwen in de overheid is 3,29 ($SD = 0,83$) en het gemiddelde vertrouwen in de gemeente is 3,50 ($SD = 0,77$).

Descriptive Statistics						Reliability Statistics		
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
vertrouwen_ovh	35	1,00	5,00	3,2857	,82503	,787	,790	2
vertrouwen_gem	36	2,00	5,00	3,5000	,77460			
Valid N (listwise)	35							

Stigma

De variabele stigmatisering is gevormd door de volgende stellingen samen te voegen: *Ik heb minder te besteden dan mensen om mij heen, er zijn momenten geweest waar ik me schaamde voor mijn financiële situatie, ik schaam me nu voor mijn financiële situatie, ik denk dat mijn omgeving op mij neerkijkt vanwege mijn financiële situatie, ik denk dat mijn omgeving op mij neerkijkt, omdat ik een sociale voorziening gebruik, in mijn omgeving is het geaccepteerd een sociale voorziening aan te vragen, mensen behandelen mij anders vanwege mijn financiële situatie, ik denk dat mensen achter mijn rug om negatieve dingen over mij zeggen vanwege mijn financiële situatie en ik kan niet meedoen aan uitjes met mijn omgeving, vanwege mijn financiële situatie.*

Deze stellingen hebben een Cronbach's Alpha van 0,849. Dit betekent een goede samenhang tussen de stellingen.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,849	9

Waargenomen gedragscontrole

De waargenomen gedragscontrole bestaat uit de volgende drie stellingen: *Ik vind dat het aanvragen van voorzieningen een moeilijk of complex proces is, ik vind dat, bij het doen van een aanvraag, de gemeente of overheid veel informatie van mij nodig heeft en ik heb weleens moeite met het (digitaal) aanvragen van voorzieningen van de overheid of gemeente.* Oorspronkelijk hoorde ook de stelling *ik heb het idee dat voorzieningen vanuit de gemeente of overheid moeten worden terugbetaald* bij de waargenomen gedragscontrole, maar deze stelling schendt de samenhang en is daarom als aparte

variabele in het analyses opgenomen. De Cronbach's Alpha van 0,798 laat zien dat er goede samenhang zit tussen de stellingen.

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,798	,796	3

Opleiding

Opleidingsniveau is gemeten door de volgende negen antwoordmogelijkheden: Vroegschoolse educatie, primair onderwijs, lager middelbaar onderwijs, hoger middelbaar onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs, master, doctoraat of PhD en anders. De antwoordmogelijkheden 'vroegschoolse educatie', 'primair onderwijs', 'master' en 'anders' komen niet voor in de antwoorden van respondenten. Deze antwoordmogelijkheden zijn daarom niet meegenomen in de analyses. Verder hebben slechts twee respondenten gekozen voor 'hoger middelbaar onderwijs' en één respondent voor 'doctoraat of Phd.' Hierom heb ik deze respondenten samengevoegd met andere antwoordmogelijkheden. 'Lager middelbaar onderwijs' en 'hoger middelbaar onderwijs' zijn omgevormd tot 'middelbaar onderwijs.' De optie 'doctoraat of Phd' is samengevoegd met 'hoger onderwijs', waarbij de categorie nog steeds 'hoger onderwijs' heet. Het resultaat van deze mutaties is dat er drie antwoordmogelijkheden over zijn waar alle respondenten onder vallen: 1 = 'middelbaar onderwijs', 2 = 'middelbaar beroepsonderwijs' en 3 = 'hoger onderwijs.' Er zijn geen missende waarden.

In aanmerking komen en gebruik van voorzieningen

De afhankelijke variabele van het onderzoek is gebruik van voorzieningen. Echter, deze variabele is niet direct gemeten met de vragenlijst. Gebruik van voorzieningen gaat namelijk ten eerste om het in aanmerking komen en vervolgens om het gebruik maken van voorzieningen. Daarom is deze variabele samengevoegd uit de variabelen in aanmerking komen en gebruik maken van voorzieningen. Van beide variabelen is een somscore berekend van het aantal voorzieningen waarvoor men in aanmerking komt en gebruik van maakt. Komt men voor twee voorzieningen in aanmerking betekent dit score 2 en maakt men gebruik van twee voorzieningen betekent dit ook score 2. Vervolgens is van deze somscores een percentage berekend: $(\text{soms gebruik maken van}) / (\text{som in aanmerking komen}) \times 100$. Op deze wijze komt een percentage tot stand tussen 0 (hoge mate

van niet-gebruik) en 100 (hoge mate gebruik). Deze variabele is *gebruik van voorzieningen* en wordt als afhankelijk variabele in het onderzoek gebruikt.

Descriptieve statistieken (demografische variabelen)

Geslacht

42 respondenten hebben hun geslacht ingevuld op de vragenlijst. Er zijn geen missende waarden. De populatie van het onderzoek bestaat uit 13 mannen en 29 vrouwen.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent					
Valid	man	13	31,0	31,0	31,0					
	vrouw	29	69,0	69,0	100,0					
	Total	42	100,0	100,0						

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Wat is uw geslacht?	42	1	2	1,69	,468

Leeftijd

42 respondenten hebben hun leeftijd ingevuld. Zeven respondenten zijn tussen de 18 en 30 jaar. Ook zeven respondenten vallen in de categorie 31-43 jaar. Elf respondenten zijn tussen de 44 en 56 jaar oud. Negen respondenten zijn tussen de 57 en 69 jaar oud. En acht respondenten zijn boven de 69 jaar oud.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18-30 jaar	7	16,7	16,7	16,7
	31-43 jaar	7	16,7	16,7	33,3
	44-56 jaar	11	26,2	26,2	59,5
	57-69 jaar	9	21,4	21,4	81,0
	69+ jaar	8	19,0	19,0	100,0
Total	42	100,0	100,0		

Opleiding

Na het muteren van variabele opleidingsniveau zijn er drie categorieën over. In de populatie van het onderzoek zijn er 15 respondenten die aangeven als hoogste opleiding een middelbaar onderwijs diploma hebben (35,7%). 16 personen geven aan een middelbare beroepsopleiding te hebben afgerond (38,1%). Elf mensen hebben een diploma op het hoger onderwijs behaald (26,2%). Daarmee zijn er geen missende waarden.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent					
Valid	Middelbaar onderwijs	15	35,7	35,7	35,7					
	Middelbaar beroepsonderwijs	16	38,1	38,1	73,8					
	Hoger onderwijs	11	26,2	26,2	100,0					
	Total	42	100,0	100,0						

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Wat is de hoogste opleiding die u heeft afgemaakt? - Selected Choice	42	1	3	1,90	,790
Valid N (listwise)	42				

Personen per huishouden

Van de 42 huishoudens die hebben meegedaan aan het onderzoek zijn 18 huishouden een eenpersoonshuishouden (42,9%). Elf huishoudens vormen een huishouden met twee personen (26,2%). Verder hebben zeven huishoudens een driepersoonshuishouden (16,7%), drie huishoudens een vierpersoonshuishouden (7,1%) en één huishouden bestaat uit vijf of meer personen (2,4%). Twee huishoudens hebben deze vraag niet beantwoord.

Personen huishouden					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	18	42,9	45,0	45,0
	2	11	26,2	27,5	72,5
	3	7	16,7	17,5	90,0
	4	3	7,1	7,5	97,5
	5 of meer	1	2,4	2,5	100,0
	Total	40	95,2	100,0	
Missing	System	2	4,8		
	Total	42	100,0		

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Personen huishouden	40	1,00	5,00	1,9500	1,08486
Valid N (listwise)	40				

Aantal personen met inkomen per huishouden

Van de huishoudens in het onderzoek zorgt bij 26 huishoudens, en dus het merendeel van de populatie, één persoon voor het inkomen van het huishouden. Bij twaalf huishouden zijn het twee personen die voor het inkomen zorgen. Bij twee huishouden zijn er drie of meer mensen die bijdragen aan het inkomen. En er zijn weer twee missende waarden op de betreffende vraag.

Personen huishouden_inkomen					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	26	61,9	65,0	65,0
	2	12	28,6	30,0	95,0
	3 of meer	2	4,8	5,0	100,0
	Total	40	95,2	100,0	
Missing	System	2	4,8		
	Total	42	100,0		

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Personen huishouden_inkomen	40	1,00	3,00	1,4000	,59052
Valid N (listwise)	40				

Arbeidssituatie

Van de respondenten geven zeven aan dat zij niet beschikbaar zijn voor werk. Twee respondenten zijn werkloos of werkzoekend. Verder is één respondent een student met eventueel een bijbaan. Het grootste gedeelte van de populatie bestaat uit mensen in loondienst: 19 respondenten. Drie personen werken als zelfstandige. Ten slotte zijn er tien respondenten met pensioen.

Werktoestand					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	niet beschikbaar voor werk	7	16,7	16,7	16,7
	werkloos of werkzoekend	2	4,8	4,8	21,4
	student	1	2,4	2,4	23,8
	werk in loondienst	19	45,2	45,2	69,0
	werk als zelfstandige	3	7,1	7,1	76,2
	gepensioneerd	10	23,8	23,8	100,0
	Total	42	100,0	100,0	

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Werktoestand	42	1,00	6,00	3,9286	1,67322
Valid N (listwise)	42				

Bruto-inkomen per huishouden per maand

Negen huishouden in de doelpopulatie hebben een bruto-inkomen van minder dan 1500 euro per maand, voor het totaal van het huishouden. Acht huishoudens in het onderzoek komen rond van een brutobedrag tussen de 1500 en 2250 euro per maand. Elf huishoudens komen rond van een bruto-inkomen tussen de 2250 en 3000 euro. Twee huishoudens verdienen tussen de 3000 en 3750 euro per maand. Vier huishoudens hebben een bruto-inkomen tussen de 3750 en 4500 euro voor het huishouden. Drie huishoudens geven aan meer bruto-inkomen te hebben dan 4500 euro per maand. Vijf respondenten hebben de vraag niet beantwoord en zijn zodoende geregistreerd als missende waarden.

**Hoeveel bruto inkomen heeft uw totale huishouden per maand?
(exclusief uitkeringen en toeslagen)**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	o< 1500 euro per maand	9	21,4	24,3	24,3
	oTussen 1500 – 2250 euro per maand	8	19,0	21,6	45,9
	oTussen 2250 – 3000 euro per maand	11	26,2	29,7	75,7
	oTussen 3000 – 3750 euro per maand	2	4,8	5,4	81,1
	oTussen 3750 – 4500 euro per maand	4	9,5	10,8	91,9
	o> 4500 euro per maand	3	7,1	8,1	100,0
	Total		37	88,1	100,0
Missing	System	5	11,9		
Total		42	100,0		

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Hoeveel bruto inkomen heeft uw totale huishouden per maand? (exclusief uitkeringen en toeslagen)	37	1	6	2,81	1,561
Valid N (listwise)	37				

Descriptieve statistieken (onafhankelijke variabelen)

Subjectieve armoede

Doordat subjectieve armoede is samengesteld uit tevredenheid met inkomen en mate van rondkomen zijn de antwoorden mogelijkheden toegenomen, waarbij de scores nog steeds tussen 1 en 5 liggen. Uit de frequentietabel komt duidelijk naar voren dat veel mensen (12 respondenten) 2,5 scoren op subjectieve armoede. De gemiddelde score op subjectieve armoede in de populatie is 2,69.

subjectivearmoede

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1,00	4	9,5	9,5	9,5
1,50	2	4,8	4,8	14,3
2,00	7	16,7	16,7	31,0
2,50	12	28,6	28,6	59,5
3,00	4	9,5	9,5	69,0
3,50	7	16,7	16,7	85,7
4,00	4	9,5	9,5	95,2
4,50	1	2,4	2,4	97,6
5,00	1	2,4	2,4	100,0
Total	42	100,0	100,0	

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
subjectivearmoede	42	1,00	5,00	2,6905	,96873
Valid N (listwise)	42				

Informatie vanuit overheid of gemeente

De variabele informatie vanuit overheid of gemeente is gevormd uit de stelling 'De gemeente of overheid verspreidt informatie over sociale voorzieningen voor regio Ten Boer.' Één respondent beantwoordde met 'nooit'. Zeven respondenten kozen voor antwoord 'zelden'. 24 respondenten vinden dat de overheid of gemeente soms informatie verspreid. Drie respondenten kozen voor 'vaak' en twee respondenten voor 'altijd'. Vijf mensen hebben de vraag niet ingevuld. Het gemiddelde antwoord is 2,95.

info_ovhgem_vzn

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid nooit	1	2,4	2,7	2,7
zelden	7	16,7	18,9	21,6
soms	24	57,1	64,9	86,5
vaak	3	7,1	8,1	94,6
altijd	2	4,8	5,4	100,0
Total	37	88,1	100,0	
Missing System	5	11,9		
Total	42	100,0		

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
info_ovhgem_vzn	37	1,00	5,00	2,9459	,77981
Valid N (listwise)	37				

Informatie vanuit zichzelf

Informatie vanuit zichzelf komt voort uit de stelling 'Ik beschik zelf over voldoende informatie over sociale voorzieningen in omgeving Ten Boer.' Zes respondenten geven aan zelf nooit over voldoende informatie te beschikken. Vier respondenten kozen voor het antwoord 'zelden'. Veertien respondenten beantwoordden de stelling met 'soms'. Negen respondenten hadden vaak informatie over sociale voorzieningen. Drie respondenten hebben altijd zelf over informatie over sociale voorzieningen. Zes respondenten hebben niet geantwoord. De gemiddelde score is 2,97.

info_zelf_vzn

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid nooit	6	14,3	16,7	16,7
zelden	4	9,5	11,1	27,8
soms	14	33,3	38,9	66,7
vaak	9	21,4	25,0	91,7
altijd	3	7,1	8,3	100,0
Total	36	85,7	100,0	
Missing System	6	14,3		
Total	42	100,0		

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
info_zelf_vzn	36	1,00	5,00	2,9722	1,18288
Valid N (listwise)	36				

Vertrouwen in instanties

Na het samenvoegen van variabele vertrouwen in instanties zijn er meerdere antwoordmogelijkheden dan de oorspronkelijk schaal van vijf antwoorden. Drie respondenten scoren 2, wat daarmee de laagste score is op vertrouwen. 19 respondenten hebben een score van 3 op vertrouwen in instanties. Vijf respondenten hebben een score van 3,5. Acht respondenten hebben een score van 4. Drie respondenten hebben de maximale score van 5 op vertrouwen in instanties. Vier respondenten hebben geen score, doordat zij op beide losse stellingen over vertrouwen geen antwoord hebben gegeven. De gemiddelde score op vertrouwen in instanties is 3,36.

vertrouwen_instanties					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2,00	3	7,1	7,9	7,9
	3,00	19	45,2	50,0	57,9
	3,50	5	11,9	13,2	71,1
	4,00	8	19,0	21,1	92,1
	5,00	3	7,1	7,9	100,0
	Total	38	90,5	100,0	
Missing	System	4	9,5		
Total		42	100,0		

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
vertrouwen_instanties	38	2,00	5,00	3,3553	,72511
Valid N (listwise)	38				

Interne stigma

Wegens het samenvoegen van stellingen tot variabele interne stigma zijn er meerdere antwoordmogelijkheden tussen de 1 en 5 mogelijk. Hieronder zijn de scores weergegeven, waarbij twee missende waarden zijn. De gemiddelde score onder de respondenten op interne stigma is 2,13.

internestigma						
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	1,00	7	16,7	17,5	17,5	
	1,33	7	16,7	17,5	35,0	
	1,67	1	2,4	2,5	37,5	
	2,00	9	21,4	22,5	60,0	
	2,33	3	7,1	7,5	67,5	
	2,50	2	4,8	5,0	72,5	
	2,67	3	7,1	7,5	80,0	
	3,00	1	2,4	2,5	82,5	
	3,33	4	9,5	10,0	92,5	
	3,67	1	2,4	2,5	95,0	
	4,00	1	2,4	2,5	97,5	
	5,00	1	2,4	2,5	100,0	
	Total	40	95,2	100,0		
	Missing	System	2	4,8		
	Total		42	100,0		

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
internestigma	40	1,00	5,00	2,1250	,95612
Valid N (listwise)	40				

Externe stigma

Wegens het samenvoegen van externe stigma zijn er meerdere antwoorden tussen 1 en 5 mogelijk. Hieronder staan de frequenties per antwoord. Er zijn twee missende waarden. De gemiddelde score op externe stigma is 1,64.

externestigma				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	13	31,0	32,5
	1,33	5	11,9	45,0
	1,40	1	2,4	47,5
	1,40	4	9,5	57,5
	1,50	1	2,4	60,0
	1,67	1	2,4	62,5
	1,75	1	2,4	65,0
	1,80	1	2,4	67,5
	1,83	3	7,1	75,0
	2,00	3	7,1	82,5
	2,17	1	2,4	85,0
	2,60	1	2,4	87,5
	2,67	1	2,4	90,0
	2,75	1	2,4	92,5
	3,00	1	2,4	95,0
	3,17	1	2,4	97,5
	4,33	1	2,4	100,0
	Total	40	95,2	100,0
Missing	System	2	4,8	
	Total	42	100,0	

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
externestigma	40	1,00	4,33	1,6392	,74354
Valid N (listwise)	40				

Hulp nodig

De variabele hulp nodig brengt in kaart of mensen hulp nodig hebben bij het aanvragen van sociale voorzieningen. Acht respondenten hebben nooit hulp nodig. Dertien respondenten hebben zelden hulp nodig. Tien respondenten hebben soms hulp nodig. Drie respondenten hebben vaak hulp nodig. Twee respondenten hebben altijd hulp nodig. Zes respondenten hebben de stelling niet beantwoord. Het gemiddelde op variabele hulp nodig is

hulp_nodig_vzn				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	8	19,0	22,2
	2,00	13	31,0	58,3
	3,00	10	23,8	86,1
	4,00	3	7,1	94,4
	5,00	2	4,8	100,0
	Total	36	85,7	100,0
Missing	System	6	14,3	
	Total	42	100,0	

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
hulp_nodig_vzn	36	1,00	5,00	2,3889	1,10267
Valid N (listwise)	36				

Privacy

Van de respondenten geven tien respondenten aan nooit privacy te verkiezen boven een toeslag of uitkering. Zeventien respondenten geven 'zelden' als antwoord op diezelfde stelling. Zes respondenten kiezen voor het antwoord 'soms' en vier respondenten kiezen voor 'vaak.' Er zijn vijf missende waarden. De gemiddelde score op privacy is 2,11.

privacy_vzn				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	10	23,8	27,0
	2,00	17	40,5	73,0
	3,00	6	14,3	89,2
	4,00	4	9,5	100,0
	Total	37	88,1	100,0
Missing	System	5	11,9	
	Total	42	100,0	

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
privacy_vzn	37	1,00	4,00	2,1081	,93642
Valid N (listwise)	37				

Gedragcontrole

De scores op de gedragcontrole liggen tussen de 1-5, doordat de variabele bestaat uit meerdere stellingen. Er zijn drie missende waarden en de gemiddelde score is 2,83.

wngedragcontrole				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	4	9,5	10,3
	1,50	1	2,4	12,8
	1,67	4	9,5	23,1
	2,00	3	7,1	30,8
	2,33	4	9,5	41,0
	2,67	2	4,8	46,2
	3,00	6	14,3	61,5
	3,33	3	7,1	69,2
	3,67	4	9,5	79,5
	4,00	3	7,1	87,2
	4,33	2	4,8	92,3
	4,50	1	2,4	94,9
	4,67	1	2,4	97,4
	5,00	1	2,4	100,0
	Total	39	92,9	100,0
Missing	System	3	7,1	
Total		42	100,0	

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
wngedragcontrole	39	1,00	5,00	2,8291	1,11114
Valid N (listwise)	39				

Terugbetalen van voorzieningen

De variabele terugbetalen meet of mensen denken dat sociale voorzieningen terugbetaald moeten worden aan de overheid of de gemeente. Acht respondenten denken dat dit nooit het geval is. Vier respondenten hebben het idee dat dit zelden het geval is. Zeventien respondenten hebben het idee dat dit soms het geval is en zeven respondenten denken dat het terugbetalen vaak het geval is. Er zijn zes missende waarden. De gemiddelde score op terugbetalen is 2,64.

terugbetalen_vzn				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	8	19,0	22,2
	2,00	4	9,5	33,3
	3,00	17	40,5	47,2
	4,00	7	16,7	100,0
	Total	36	85,7	100,0
Missing	System	6	14,3	
Total		42	100,0	

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
terugbetalen_vzn	36	1,00	4,00	2,6389	1,04616
Valid N (listwise)	36				

Descriptieve statistieken (onderzoeksv variabelen)

Kennen van voorzieningen

De variabele kennen van voorzieningen is gevormd uit een matrixtabel, waarbij respondenten konden aangeven per voorziening of zij deze voorziening kennen. De scores liggen tussen 0 en 9, omdat er negen sociale voorzieningen in het onderzoek zijn opgenomen, waarbij 0 geen bekendheid met voorzieningen betekent en een score van 9 betekent dat men alle voorzieningen kent. De minimumscore is 2, wat betekent dat alle respondenten van het onderzoek in ieder geval bekendheid hebben met minstens twee voorzieningen.

kennen_vzn

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2,00	4	9,5	9,5	9,5
	3,00	1	2,4	2,4	11,9
	4,00	8	19,0	19,0	31,0
	5,00	1	2,4	2,4	33,3
	6,00	4	9,5	9,5	42,9
	7,00	6	14,3	14,3	57,1
	8,00	7	16,7	16,7	73,8
	9,00	11	26,2	26,2	100,0
	Total	42	100,0	100,0	

In aanmerking komen van voorzieningen

In aanmerking komen van voorzieningen is vanuit een matrixtabel omgevormd tot somvariabele. Bij in aanmerking komen was antwoordoptie 'weet ik niet' een mogelijkheid, die gecodeerd is als 0,5. Daarom zijn er in de frequentietabel meerdere antwoordsmogelijkheden dan slechts 0 tot en met 9. Hierbij betekent een lage score dat respondenten voor weinig voorzieningen in aanmerking komen en een hoge score dat respondenten voor veel voorzieningen in aanmerking komen.

in_aanmerking_vzn

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,0	5	11,9	11,9	11,9
	,5	2	4,8	4,8	16,7
	1,0	2	4,8	4,8	21,4
	2,0	7	16,7	16,7	38,1
	3,0	6	14,3	14,3	52,4
	3,5	3	7,1	7,1	59,5
	4,0	3	7,1	7,1	66,7
	4,5	3	7,1	7,1	73,8
	5,0	3	7,1	7,1	81,0
	5,5	1	2,4	2,4	83,3
	6,0	2	4,8	4,8	88,1
	6,5	1	2,4	2,4	90,5
	7,0	1	2,4	2,4	92,9
	9,0	3	7,1	7,1	100,0
	Total	42	100,0	100,0	

Gebruik maken van voorzieningen

Het gebruik maken van voorzieningen is als somvariabele gevormd om inzicht te krijgen in hoeveel mensen gebruik maken van sociale voorzieningen. Een score van 0 betekent dat respondenten geen voorzieningen gebruiken, terwijl een score van 9 betekent dat respondenten alle voorzieningen van het onderzoek gebruiken.

gebruik_vzn

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,0	8	19,0	19,0	19,0
	1,0	7	16,7	16,7	35,7
	2,0	12	28,6	28,6	64,3
	3,0	5	11,9	11,9	76,2
	4,0	4	9,5	9,5	85,7
	5,0	2	4,8	4,8	90,5
	6,0	2	4,8	4,8	95,2
	7,0	1	2,4	2,4	97,6
	9,0	1	2,4	2,4	100,0
	Total	42	100,0	100,0	

Gebruik voorzieningen (afhankelijke variabele)

Uit variabelen in aanmerking voor voorzieningen en gebruik maken van voorzieningen is afhankelijke variabele gebruik van voorzieningen tot stand gekomen. De volgende formule heeft de afhankelijke variabele gevormd: (gebruik maken van) / (in aanmerking komen voor) x 100. Zodoende is een percentage per respondent tot stand gekomen van het gebruik van voorzieningen wanneer men in aanmerking komt. Er zijn vijf missende waarden, wat betekent dat respondenten niet in aanmerking komen en dus geen gebruik maken van sociale voorzieningen. De overige percentages liggen tussen 0 en 100 en zijn in onderstaande grafiek weergegeven met frequentie. Het gemiddelde gebruik van voorzieningen, wanneer men ervoor in aanmerking komt is 65,7%. Dit betekent een niet-gebruik van 34,3%.

gebruik_vzn1						Descriptive Statistics					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	
Valid	,00	3	7,1	8,1	8,1	gebruik_vzn1	37	,00	100,00	65,7307	31,53068
	20,00	1	2,4	2,7	10,8	Valid N (listwise)	37				
	25,00	1	2,4	2,7	13,5						
	33,33	2	4,8	5,4	18,9						
	40,00	1	2,4	2,7	21,6						
	44,44	1	2,4	2,7	24,3						
	50,00	3	7,1	8,1	32,4						
	54,55	1	2,4	2,7	35,1						
	55,56	1	2,4	2,7	37,8						
	57,14	1	2,4	2,7	40,5						
	61,54	1	2,4	2,7	43,2						
	66,67	5	11,9	13,5	56,8						
	77,78	1	2,4	2,7	59,5						
	85,71	3	7,1	8,1	67,6						
	88,89	1	2,4	2,7	70,3						
	100,00	11	26,2	29,7	100,0						
	Total	37	88,1	100,0							
	Missing	System	5	11,9							
	Total		42	100,0							